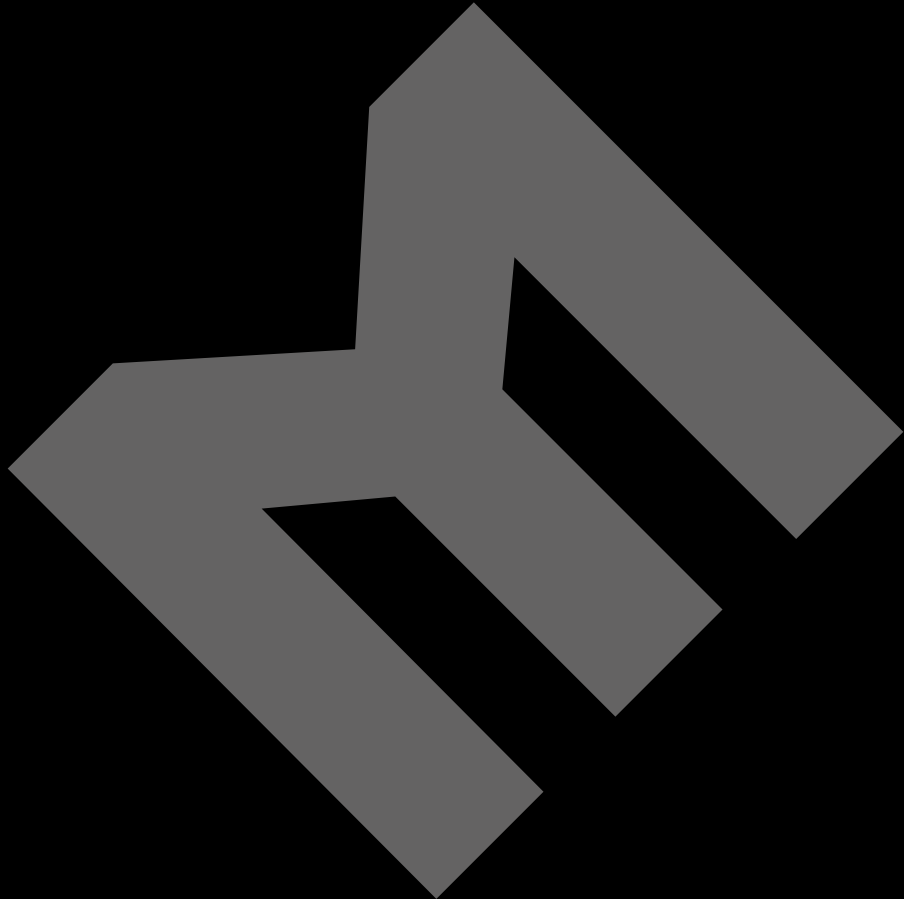

ICOM International Conference:
“Presumption
to Responsibility”

Museums and contested history | Saying the unspeakable in museums

22.–24. 11. 2017
Moravian Gallery
Brno
Czech Republic

History is often perceived differently as it is a vital tool for defining a given people's identity, and each of us defines ourselves through important and fundamental historic events. How museums display and depict contested histories and traumatic memories shows if and how we are able to interpret events the particular society does not necessarily take pride in or would even prefer to erase from its history. Museums therefor can provide an opportunity to show different perspectives and to encourage visitors to think beyond their own individual experiences.

The forthcoming conference is expected to focus on interpretative attitudes of today's museum professionals to those periods of history that are broadly perceived negatively or "rather negatively" or controversially by the public for whatever reason.

Preliminary program

Location:
Moravian Gallery, Brno, Czech Republic
(<https://goo.gl/maps/fjKpobkCwCzw>)

WEDNESDAY 22. 11. 2017

- 12:00 Registration
- 13:00 Welcome speeches
Jan Press, Director, Moravian Gallery in Brno
Martina Lehmannová, Chair, ICOM Czechia
Dušan Buran, Chair, ICOM Slovakia
Danielle Spera, Chair, ICOM Austria
- Keynote speakers**
- 14:00 Sally Yerkovich, ICOM Ethics Committee:
It's A Matter of Trust
- 14:30 coffee break
- 15:00 Daniel Logemann, Jena: Presenting violence.
Transfers of curatorial strategies.
- 15:30 Daniel Herman, Minister of Culture, Czech
Republic
- 17:00 ICOM Austria – General Conference 2017
(ICOM Austria-Members only)
- 18:00 EVENING EVENT – Moravské zemské muzeum
-

THURSDAY 23. 11. 2017

- 09:00 **PANEL 1:**
Instrumentalization of Museums in Interest
of Politics
- Moderator:**
**Michael Henker, Sudetendeutsche
Stiftung, Munich, Germany**
- Lectures:**
- 9:10 Václav Sixta, The Institute for the Study of
Totalitarian Regimes, Czechia: The Institute for
the Study of Totalitarian Regimes, the Czech
Republic
- 9:30 Jakub Jareš, The Institute for the Study
of Totalitarian Regimes, Czechia: The
Contemporary History in Czech Museums:
The Report on Research
- 9:50 Michal Stehlík, The National Museum, Prague,
Czech Republic: Museums as Mirrors of (Dis)
Ability to Reflex the 20th Century History
in the Czech Society?

10:10 Bernadette Biedermann, University of Graz (Karl-Franzens-Universität Graz), Austria: Collecting and exhibiting Austrian history towards an Austrian National Museum

10:30 coffee break

11:00 **PANEL 2: Holocaust**

Moderator:

Danielle Spera, President of ICOM Austria

Lectures:

11:10 Dr. Werner Hanak-Lettner, Senior curator of Jewish Museum Vienna, Austria: Remembering the Holocaust in Austria's Museums

11:30 Monika Heinemann, Simon Dubnow Institute for Jewish History and Culture at Leipzig University: Embracing a Forgotten Past? The Litzmannstadt Ghetto Memorial in Łódź

11:50 Vojtěch Blodig, The Terežín Memorial, Terežín, Czech Republic: The Terežín Memorial – institution that should have preserved and remembered commemoration of victims subjected to racial and political persecution during the occupation by Nazi Germany had not been serving its original purpose for a few decades apart from a short gap in the 1960s.

12:10 Jan Švimberský & Jörg Skriebeleit, KZ-Gedenkstätte Flossenbürg: „A little bit of Local History and Geography [vlastivěda/Heimatkunde]: Pilsen–Theresienstadt–Flossenbürg“

12:30 Martin Korčok, Holocaust Museum in Sered: Programs of Holocaust Museum in Sered

13:00 Lunch

14:00 **PANEL 3: Military**

Moderator:

Dorota Folga Januszevska, Chair of ICOM Poland

Lectures:

14:10 Ljiljana Radonić, Austrian Academy of Sciences, Austria: Competing objects and victims' hierarchies in post-communist World War Two memorial museums

14:30 Kamila Poláková, The World War II National Memorial in Hrabyně, Czech Republic: World War II Victim's Legacy in the Memorial in Hrabyně Expositions Yesterday and Today

14:50 Sergey Ivanyuk, The Memorial and Historical Museum FGBUK «The State Historical and Memorial Museum «Battle of Stalingrad», Russia: Victim of ideology: to the question of the formation of the museum collection of the Tsaritsyn Museum of Defense named after I. V. Stalin in 1937

15:10 Vojtěch Kyncl, The Institute of History, Czech Academy of Science, Prague: Lidice as a Misused Symbol

15:30 Kenji Shiga, director of The Hiroshima Peace Memorial Museum, Japan: Conveying the Memories of the A-bomb Experience: Building a Museum of Heritage for Future Generations (tentative)

15:50 coffee break

16:10 **PANEL 4: Museums as Venues of Memory and Reconciliation**

Moderator:

Martina Lehmannová, Chair of ICOM Czech Republic

Lectures:

16:20 Alisa Lisovskaya, The Moscow Kremlin

- Museums, Russia: Russian Experience
museumification of the traumatic memory
sites. Telling about GULAG phenomena by the
language of historical exhibition
- 16:40 Anastasija Haidukevych, Ukrainian Institute
of National Remembrance: Maidan Museum
in Ukraine as Venues of Memory and
Reconciliation
- 17:00 Michal B. Soukup, The District Museum in
Most, Czech Republic: Installing the museum
exposition in Most – dealing with issues of the
1918 events interpretation, since despite the
effort to objectively present facts, the subject
Deutschböhmen triggers violent emotions...
- 17:20 Jiří Neminář, The Hlučínsko Museum, Hlučín,
Czech Republic: Hlučínsko – The Region with
the Different Past
- 17:40 Marek Junek, The City of Prague Museum:
The Monument to Jan Palach in Všetaty
- 18:00 EVENING EVENT – Moravská galerie

FRIDAY
24. 11. 2017

-
- 8:40 **PANEL 5: Musealisation of Museums**
Moderator:
Pavel Jirásek, ICOM Czech Republic
Lectures:
- 8:50 Lenka Mrázová, The UNESCO Chair of
Museology and World Heritage Czechia: A Few
Comments on Issues of Didactically Balanced
Interpretation of History
- 9:10 Alena Petruželková, The Museum of Czech
Literature: The Permanent Exposition in the
Museum of Czech Literature
- 9:30 Melinda Harlov-Csortan, McDaniel College
Budapest: Museumization of the Iron Curtain
Experience?
- 9:50 Ekaterina Gertsman, The Higher School
of International Educational Programs,

- St. Petersburg Polytechnic University (Russia):
Historical Memory in Virtual Reality
- 10:10 Pavel Štingl, Prague Shoah Memorial,
Bubny, Museums as a venue of memory
and reconciliation
- 10:30 coffee break

10:50 **PANEL 6: Social Topics and Anthropology**

Moderator:

**Elke Kellner, Managing Director, ICOM
Austria**

Lectures:

- 11:00 Elena Kurincová, The Bratislava City Museum,
Slovakia: The life story of the key figure of the
city museum administration in Bratislava in
the first half of the 20th century, Ovidius Faust
(1896–1972)
- 11:20 Čeněk Pýcha, The Institute for the Study of
Totalitarian Regimes, the Czech Republic:
Photograph in Displaying the Traumatic 20th
Century History
- 11:40 Efrat Ben-Ze'ev & Edna Lomsky-Feder,
Ruppin Academic Center, Israel: Dismantling
a Canonical Generation: Changes of
representation in historical museums
- 12:00 Michal Čudrnák, Slovak National Gallery,
Slovakia: Augmenting an art-historical exhibition
with a web-native longform story
- 12:20 Lunch
-
- 13:30 **PANEL 7: 2nd Half of the 20Th century,
representation of past**
Moderator:
Dušan Buran, Chair of ICOM Slovakia
Lectures:
- 13:40 Zuzana Šidlíková, The Slovak Design Museum:

- Lost mODE: the Research into Clothing in the Era of Socialistic Czechoslovakia
- 14:00 Daniela Kramerová, The Retromuseum in Cheb, Czech Republic: Let's Be Sentimental!
- 14:20 Jolana Tothová, The Historical Museum, The National Museum Prague, Czech Republic: The Collection of the Museum of Labour Movement – Processing and Presentation
- 14:40 Michal Kurz, The Institute of Czech Studies, Faculty of Arts, Charles University in Prague: Potential of (Non)Reflected Space: “Socialistic” Memorials and Their Present-Day Museum Use
- 15:00 Gábor Oláh, Masaryk University Brno, Czech Republic: Museum representations of troubled pasts, search for the performance of collective memory in public space and ultimately, explore the strategies of representation of troubled pasts in the public sphere.
- 15:20 **FINAL DISCUSSION**
Moderators:
Jakub Jareš and Čeněk Pýcha, The Institute for the Study of Totalitarian Regimes, Czechia
- 18:00 EVENING EVENT – Villa Tugendhat

Organizátoři / Organised by:

Supported by:

MKČR, Moravská galerie, Ústav pro studium totalitních režimů, Muzeologie Brno, Katedra UNESCO, Moravské zemské muzeum, Ricoh.

Seznam přednášejících / List of Speakers

Efrat Ben-Ze'ev & Edna Lomsky-Feder: *Zpochybňování kanonické generace: Změny ztvárnění v historických muzeích*

V tomto příspěvku se soustředíme na způsoby, jak je „kanonická generace“ de-kanonizována, ale i přesto si zachovává svou symbolickou moc. Kanonická generace je nedílnou součástí národních mýtů a slouží jako model pro ctihodné chování. Jak se tyto mýty vytrácejí nebo se stávají kontroverzními, stárnoucí členové kanonické generace i ti, kteří se považují za následníky, hledají nové způsoby, jak zůstat relevantní. Paradoxně umožňuje de-kanonizace zachování relevance generace adaptací na měnící se společnost a étos. Zkoumáme muzeum jako arénu, ve které jsou kanonické generace de-kanonizovány, obzvláště když jsou jedinci a podskupiny „oddělovány“ od národních „shluků“. Muzeologické praktiky zahrnuté v procesu obsahují prezentaci osobních výpovědí pomocí kolektivních výkladů, komodifikací minulosti prostřednictvím mnohačetných vyprávění, podpory morálních úvah; zavedení místní i globální problematiky na národní náklady. Zvažujeme tyto praktiky prostřednictvím zkoumání případu generace Palmachu, která souvisí s izraelskou Válkou za nezávislost a způsoby, které zpochybňují kanonickou roli v současných muzeích.

Efrat Ben-Ze'ev & Edna Lomsky-Feder: *Dismantling a Canonical Generation: Changes of representation in historical museums*

In this paper we focus on the ways a “canonical generation” is de-canonized yet preserves some symbolic power. A canonical generation is part and parcel of national foundation myths and it serves as a model for worthy behavior. As these myths fade, or become controversial, both the aging members of the canonical generation as well as those who see themselves as its successors seek new ways to remain pertinent. Paradoxically, de-canonization allows for the preservation of the generation’s relevance by adaption to a changing society and ethos. Here we examine museums as an arena in which canonical generations are de-canonized, particularly when individuals and subgroups are “disentangled” from the national “clutches.” The museological practices involved in this process include presenting personal testimonies over collective representations; commodifying the past through multiple narratives; encouraging moral deliberations; and introducing local and global issues at the expense of national ones. We consider these practices by examining the case of the Palmach generation, associated with Israel’s War of

Independence, and the ways through which its canonical role is dismantled in contemporary museums.

Efrat Ben-Ze'ev; profesorka; vedoucí sekce sociologie a antropologie, Oddělení behaviorálních věd; Ruppino akademické centrum

Efrat Ben-Ze'ev (Ph.D., Oxford, sociální antropologie) publikovala na poli historické antropologie a sociální paměti, včetně knihy *Remembering Palestine in 1948: Beyond National Narratives* (Cambridge University Press, 2011). Její práce s Ednou Lomsky-Feder o muzeích je odnoží její studie o židovských válečných veteránech z izraelské války o nezávislost v roce 1948.

Efrat Ben-Ze'ev; professor; Head of Sociology and Anthropology Track, The Department of Behavioral Sciences; The Ruppin Academic Center

Efrat Ben-Ze'ev (DPhil. Oxon., social anthropology) has published in the field of historical anthropology and social memory, including her book, *Remembering Palestine in 1948: Beyond National Narratives* (Cambridge University Press, 2011). Her work with Edna Lomsky-Feder on Museums is an offshoot from her study of Jewish War Veterans in the 1948 War.

Edna Lomsky-Feder; profesorka; profesorka na Oddělení sociologie a antropologie; Hebrejská univerzita v Jeruzalémě, škola vzdělávání

Mezi mé výzkumné zájmy patří paměť a nacionalismus, válka a ozbrojené síly z kulturního hlediska, mladí dospělí a přechod k dospělosti, migrace a identita. V nedávně době vyšla v Routledge kniha s názvem „Women Soldiers and Citizenship in Israel – Gendered Encounters with the State“ (společně s Orna Sasson-Levy).

Edna Lomsky-Feder; professor; Professor at Sociology and Anthropology Department; Hebrew University, Jerusalem, School of Education

My research interests are: memory and nationalism, war and military from a culture perspective, young adults and transition to adulthood, and migration and identity. Recently a book titled “Women Soldiers and Citizenship in Israel – Gendered Encounters with the State” has been published (with Orna Sasson-Levy) in Routledge.

Bernadette Biedermann: Vystavování a shromažďování předmětů rakouských dějin pro rakouské národní muzeum

Tento příspěvek si klade otázku, do jaké míry jsou muzea a muzejní prezentace politickým zájmem, který z nich prostřednictvím vyprávění zvláštních příběhů skrze vybrané předměty vytváří určitý nástroj. Proto je zde uvedena jako příklad situace muzeí v Rakousku, kde z muzeologického a typologického hlediska nebylo až dosud zrealizováno národní muzeum. Tento příspěvek vychází z teze teoretických základů muzeologie, kterou definoval český filosof Zbyněk Z. Stránský, kde říká, že jsou muzea výrazem specifického vztahu člověka s prostředím. Z jeho hlediska je získávání, uchovávání, zkoumání a komu-

nikace předmětů akt nezávislý na čase, který vždy reflektuje historické a politické okolnosti.

Příspěvek se vrací k instalaci (muzejních) sbírek za éry Habsburské monarchie a celkově shrnuje založení „Domu dějin“ týkající se shromažďování a vystavování předmětů rakouských dějin až do doby založení Rakouska v roce 1919.

Prezentované příklady souvisí s otázkou, do jaké míry rakouská muzea definují, reflektují a možná i ovlivňují identitu národa. Tato otázka je obzvláště důležitá, neboť tvoří podstatnou část politických diskuzí na téma založení současného „Domu dějin“, který by mohl vést k založení rakouského národního muzea. Je tak možné, že dva „Domy dějin“, které se nyní připravují, jeden v hlavním městě Vídni (“Haus der Geschichte Österreich”), druhý v hlavním městě Dolního Rakouska Svätý Hypolit/Sankt Pölten (“Haus der Geschichte im Museum Niederösterreich”) jsou zrcadlem rakouské mentality a výsledkem intenzivních politických diskuzí.

Tyto diskuze o instalaci „Domu dějin“ rovněž souvisí s otázkou, jak dalece je koncept národního muzea v 21. století originální, a jak by mohl a měl být realizován v kontextu rakouských dějin plných zvratů integrováním tragických období dějin celého lidstva a reflexe teoretických diskuzí o participativním a aktivistickém muzeu.

Collecting and exhibiting Austrian history towards an Austrian National Museum

This paper asks the question in which way museums and museum presentations are in the interest of politics by being instrumentalized through telling special stories by selected objects. Therefore the example of the museum situation in Austria is used, where from a museological and typological point of view a National Museum was not implemented until now. The paper draws on the thesis that museums are an expression of a special relationship between man and his environment which goes back to the theoretical foundation of museology defined by the Czech philosopher Zbyněk Z. Stránský. In his point of view acquiring, conserving, researching and communicating of objects is a time-independent act that always reflects historical and political circumstances.

The paper goes back to the installation of (museum) collections in the era of Habsburg's monarchy and gives an overview of the establishment of a “House of History” concerning collecting and exhibiting Austrian history which can be traced back to the founding of the Republic of Austria in 1919.

These presented examples are connected with the question if and how Austrian museums define, reflect and maybe influence the nation's identity. This question is of special importance because the current establishment of a "House of History" that could lead to an Austrian National Museum is an essential part of political discussions. Maybe as a mirror of Austrian mentality and as a result of intensive political discussions there are two "Houses of History" that are prepared at the moment, one located in the federal capital Vienna ("Haus der Geschichte Österreich") and one located in the provincial capital of Lower Austria in St. Pölten ("Haus der Geschichte im Museum Niederösterreich").

These debates of installing a "House of History" also make a connection to the question of how original the concept of a National Museum in the 21st century is, in which way it could and should be realized in the context of Austrian changeful history by integrating tragic periods of human history as well as by reflecting theoretical discussions on the participative and activist museum.

Bernadette Biedermann; *Mgr. Dr.; lektorka na Katedře historie, historie umění a Centra pro modelování informací, badatelka sbírek univerzitních muzeích, Univerzita ve Štýrském Hradci*
Studovala dějiny umění a kulturní management (aplikovaná věda o kultuře) na Univerzitě ve Štýrském Hradci, zaměřila se na obecnou muzeologii, napsala dizertační práci na téma historie a formy prezentace Muzeí kulturní historie a užitého umění, kde se inspirovala muzeem Universalmuseum Joanneum (vydáno v roce 2009); jako kurátorka spolupracovala na sbírce kulturních dějin a užitého umění na Universalmuseum Joanneum (2006–2010); od roku 2010 je lektorkou a post-doktorskou badatelkou na Univerzitě ve Štýrském Hradci, vedla digitalizaci v Muzeu kriminality Hans Gross v Univerzitních muzeích University ve Štýrském Hradci.

Bernadette Biedermann; *mag. Dr.; studied Art History and Applied Cultural Studies at University of Graz;*

focused on General Museology, wrote doctoral thesis on the topic of history and forms of presentation of Museums of Cultural History and Applied arts using the example of Universalmuseum Joanneum (published in 2009); worked as co-curator at the collection of cultural history and applied arts at Universalmuseum Joanneum (2006–2010); since 2010 lecturer and post-doc researcher at University of Graz, managed the digitisation process of Hans Gross Kriminalmuseum, University Museums, University of Graz.

Vojtěch Blodig: Památník Terezín

Památník Terezín vznikl jako instituce, jejímž posláním mělo být uchováváním a připomínáním památky obětí rasové a politické perzekuce v letech nacistické okupace. Měl ji přibližovat veřejnosti prostřednictvím muzejní a osvětové činnosti. Velmi záhy po svém vzniku byl však začleněn do systému, jehož cílem

byla ideologická indoktrinace obyvatelstva totalitním režimem. Po několik desetiletí s výjimkou krátkodobého přerušení v 60. letech neplnil původní zadání své činnosti. Jeho vývoj v této době byl příkladem soustavného deformování muzejní a osvětové činnosti, jednostranné interpretace historických událostí nebo zamlčování řady z nich. První část příspěvku se bude zabývat obdobím konce 40. a počátku 50. let, kdy byly zcela opuštěny původní záměry na objektivní připomínání všech represivních zařízení, která spravoval Památník národního utrpení (od troku 1964 Památník Terezín). Dokumentovány budou postoje nadřízených orgánů Památníku i dobová atmosféra, která tehdejší vývoj ovlivňovala (Slánského proces) a vedla k hrubému zkreslování výkladu politických dějin a prakticky potlačila připomínání genocidy Židů. Další část bude věnována změnám, které začaly v první polovině šedesátých let a vyvrcholily v období tzv. Pražského jara. V této době dochází v rámci uvolňování dosavadní politiky dodržování ideologických dogmat i ke změnám ve vývoji činnosti Památníku Terezín, v němž jsou tehdy položeny základy skutečné muzejní práce se snahou o prosazování objektivní interpretace dějin. Poprvé bylo na krátký čas možno i kriticky posoudit dosavadní působení instituce. Následující část chce dokumentovat regres, který představovala tzv. normalizace po invazi vojsk tehdejšího sovětského bloku. Obnova totalitního systému a návrat jeho strnulé ideologie se samozřejmě plně projevil i v činnosti Památníku. S ohledem na dějiny tohoto místa poznamenaného tragickou historií byly některé reakce tehdejší moci zvláště absurdní, proto bude připomenuto např. muzeum bezpečnostních sil v budově, ve které se předpokládalo vytvoření Muzea ghetta. Připomenuta bude ale i skutečnost, že se nepodařilo zcela zastavit výzkumnou a sbírkovou činnost započatou v předchozích letech, třebaže její výsledky bylo možno využít až po roce 1989. Nadcházející krizi režimu a růst aktivity jeho oponentů v podmínkách Památníku dokumentovalo uskutečnění významné akce skupiny nekonformních umělců v čele s Jiřím Sozanským – semináře a výstavy. Navazující část bude sumarizovat hlavní momenty přeměny Památníku Terezín ve skutečnou muzejní instituci po demokratických změnách v zemi a hlavní akcenty při překonávání dědictví minulosti v muzejní, výzkumné, osvětové a záhy rovněž vzdělávací činnosti. V přehledu nových činností nebudou chybět ani aktivity věnované internačnímu táboru pro Němce z let 1945–1948 či osudu bývalé vězeňkyně policejní věznice v terezínské Malé pevnosti Milady Horákové. Závěr příspěvku chce informovat o koncepci práce Památníku Terezín na nejbližší léta a projektech spolupráce při interpretaci dějin s institucemi doma i v zahraničí. Předpokládá se, že příspěvek bude možno doplnit projekcí dokumentárních fotografií.

The Terezín Memorial, Terezín, Czech Republic

The Terezín Memorial arose as institution that should have preserved and remembered commemoration of victims subjected to racial and political persecution during the occupation by Nazi Germany. It should have elucidated that matter to the public through the museum and public education. However, soon after its foundation it was incorporated into a system whose aim was ideological indoctrination of population by the totalitarian regime. It had not been serving its original purpose for a few decades apart from a short gap in the 1960s. Its development at those times would be illustration of the permanent deformation of the museum and public education, biased interpretation of historical events, while suppressing many of them. Part 1 of this paper will deal with the late 1940s and the early 1950s when the original intentions to objectively remember all repressive facilities of distress administrated by the Memorial of the National Suffering (since 1964 the Terezín Memorial) were abandoned. What will be documented is attitudes of the bodies superior to the Museum, and the period atmosphere that would affect the development at those times (trial of Rudolf Slánský), and would result in the grossly misrepresented interpretation of the political history, and virtually suppress commemoration of genocide against Jews. Another part is devoted to changes that began to occur in the first half of the 1960s and culminated in the period of the so-called Prague Spring. Those times also changes began to happen in the Terezín Memorial activities development within the release from the existing policy of clinging to ideological dogmas, which would lay the foundations of the real museum work aiming to advance objective interpretation of the history. First, for a while, it was possible to critically assess the institution's performance.

The following section attempts to document regress presented by the so-called normalization after the Eastern Bloc armies' invasion. Naturally, the restoration of the totalitarian system and re-adoption of its rigid ideology enormously impacted the Memorial's activities. Considering the history of this place affected by the tragic history, some of the reactions of those times' power were absurd, therefore the Security Forces Museum in the building, where the Museum of Ghetto had been supposed to be built, will be remembered, too.

What will be also mentioned is the fact that the research and collection activities that had started during preceding years did not completely terminate, although their outcomes would not be possible to use earlier but after the year 1989. The coming regime crisis and growth in activity of its opponents in the Memorial environment is documented by one significant event organized by

a group of non-conformist artists led by Jiří Sozanský in the form of seminars and exhibitions. The next part will summarize the key moments of the Terezín Memorial conversion into a genuine museum institution posterior to the changes towards democracy that had happened in the country, together with main accents when overcoming the heritage of the past in museum, research, enlightenment and later on also educational activities. The overview of the new activities also includes the ones dedicated to internment camps for Germans from the years 1945–1948; or to the destiny of a former female prisoner from the police prison in Terezín's Lesser Fortress, Milada Horáková. The end gives information on concept of work in the Terezín Memorial for ensuing years, and on projects aimed at co-operation on the history interpretation with both home and foreign institutions. It is supposed that the presentation will be possible to be added by documentary photographs projection.

Vojtěch Blodig; Dr.; *zástupce ředitele; Památník Terezín*

Jako historik se zapojil do velkého počtu výzkumných projektů, pracoval jako lektor na vysokých školách v Praze a Ústí nad Labem. Od počátku 90. let minulého století pracuje v Památníku Terezín, kde se zaměřuje na výzkum dějin Ghetta v Terezíně a účastní se vzdělávacích aktivit této instituce. Publikoval několik knih a článků k otázkám holocaustu a dějin Terezína.

Vojtěch Blodig; Dr.; *deputy director; The Terezín Memorial, Czech Republic*

As a historian he has been involved in a number of research projects, and has worked as a lecturer at Colleges in Prague and Ústí nad Labem. Since the early 1990s, he has been working in the Terezín Memorial. Specialized in the research of the history of the Terezín Ghetto he has been taking part in the institution's educational activities as well. He has published several books and articles on the issue of the Holocaust and the history of Terezín.

Michal Čudrnák: *Rozšiřování umělecko-historické výstavy webovými long-form příběhy*

Éra Slovenského štátu (za války) je jedním z nejkontroverznějších období moderních dějin Slovenska. „Výstava Sen x Realita: Umění & Propaganda 1939–1945“ je pro Slovenskou národní galerii výzvou k prezentaci uceleného umělecko-historického souhrnu zatímco klade vystavené předměty do historického kontextu. lab.SNG (platforma rozvoje a digitálního výzkumu Slovenské národní galerie) pracuje na rozšiřování výstavy online prostřednictvím long-form příběhů o historických událostech během tohoto období. V našem příspěvku se zamyslíme nad motivací, která se skrývá za naším výběrem (long-form/digitální formát vyprávění příběhů, epizodické vydání kapitol, styl psaní), různými stupni vývoje od

konceptu po implementaci, jak oslovit širší publikum pomocí optimalizace webových vyhledávačů, virálním a placený marketingem na sociálních sítích a spoluprací s dalšími institucemi. Naším cílem je podpořit prostřednictvím prezentace praktické problematiky, které čelíme, ostatní muzea aby své poslání prezentovat a šířit své sbírky rozšířila o digitální formáty. <http://senxskutocnost.sng.sk/en>

Augmenting an art-historical exhibition with a web-native longform story

The era of the Slovak (War) State is one of the most controversial periods of the modern history of Slovakia. The exhibition “Dream × Reality: Art & Propaganda 1939–1945”, challenged the Slovak National Gallery (SNG) with presenting a comprehensive art-historical overview whilst also placing the exhibited items in historical context. lab.SNG (the digital research and development platform at SNG) has worked to augment the exhibition online with an longform story about historical events during the period. In our talk, we will reflect on our motivations behind the choices we made (longform/digital storytelling format, episodic release of the chapters, writing style), the different stages of development from concept to implementation, reaching wider audiences with search engine optimization, viral and paid posts on social networks and cooperation with other institutions. By presenting the practical issues we have faced during the process, we aim to encourage other museums to take up their mission of presenting and disseminating their collections in engaging digital formats. <http://senxskutocnost.sng.sk/en>

Michal Čudrnák; *Mgr.;* vedoucí digitálních sbírek a služeb; Slovenská národní galerie

Hlavní náplní Michalovy práce je katalogizace, digitalizace a přístup k svobodně licencovaným online sbírkám.

Michal Čudrnák; *Mgr.;* Head of Digital Collections and Services; Slovak National Gallery;

Michal's work is focused on cataloguing, digitisation and access to openly licensed online collections.

Dorota Folga Januszewska; *prof. Dr.;* vedoucí Oddělení teorie, Fakulta umělecké grafiky; náměstkyně ředitelky muzea; Akadémie výtvarných umění Varšava, Museum ve Wilanovském Paláci Krále Jana III. ve Varšavě; ICOM, předsedkyně ICOMu Polsko, členka SAREC ICOMu

Historička umění, muzeoložka, umělecká kritička; Ph.D. a profesura na Varšavské univerzitě. V letech 1979–2008 pracovala v Národním muzeu ve Varšavě (od sekretářky po generální ředitelku), 2008–2014 profesorka na Univerzitě kardinála Stefana Wyszyńského ve Varšavě, ředitelka Ústavu muzeologie. Od roku 2005 je členkou Skupiny nezávislých expertů Rady Evropy.

Je členkou ICOMu a AICAu. Stipendium a fellowship: Centro di Studi do Architettura Andrea Palladio, Vicenza; stipendium portugalské vlády; Národní centrum pro umění Indiry Gandhiové v Novém Dillí; Institut für die Wissenschaften vom Menschen, Vídeň; Goethův institut, Mnichov; Klee-Stiftung Bern – Pro Helvetia, Bern. Publikace: cca 340 knih, katalogů, článků; kurátorka 55 výstav.

Dorota Folga Januszewska; *prof. Dr.;* Head of the Theory Department, Faculty of Graphic Arts; Deputy director of the museum; Academy of Fine Arts in Warsaw, Museum of King Jan III' Palace in Wilanów, Warsaw; ICOM, president ICOM Poland, member of SAREC ICOM

Art historian, museologist, art critic. Ph. d. and professorship at the Warsaw University. Worked in the National Museum in Warsaw 1979–2008 (from assistant to general director), 2008–2014 professor at the Wyszynski University in Warsaw, director of the Museology Institute. From 2005 member of Independent Group of Experts, European Council. Member of ICOM and AICA. Scholarship and Fellowship: Centro di Studi do Architettura Andrea Palladio, Vicenza; The Scholarship of the Government of Portugal; Indira Gandhi National Centre for Arts, New Delhi; Institut für die Wissenschaften vom Menschen, Wien; Goethe Institut, München; Klee-Stiftung Bern – Pro Helvetia, Bern. Publications: ca 340 books, catalogues, articles, curator of 55 exhibitions

Ekaterina Gertsman, *Historická paměť ve virtuálním prostoru*

Historická muzea uchovávají paměť lidstva o světlých, stejně jako temných obdobích jeho dějin. Jedním z nejtemnějších období se stala doba nadvády nacismu v Evropě a Holocaust. Ne všichni členové moderní společnosti rádi vzpomínají na tyto tragické události, a proto muzea, která o nich svědčí, nejsou nejpobulárnější mezi milovníky historie a turisty. Kromě toho, ideologická, politická a ekonomická situace neumožňuje všude uchovávat tyto události s pomocí muzeí. Například v Rusku je většina muzeí vytvořena pouze charitativními organizacemi nebo skupinami podobně smýšlejících lidí. V důsledku toho převážná část našich současníků téměř nic neví o pokusu o zničení celého národa v “civilizovaném” XX století.

V této situaci se zdá být velmi užitečné vytvořit virtuální muzeum, tedy ob-sáhlou a multilaterální encyklopedii Holocaustu. Takový mezinárodní vzdělávací zdroj by umožnil komunikaci a sdílení znalostí lidem, kteří žijí v různých zemích, a možná mají různé politické názory. Tento zdroj by se měl stát plat-formou, díky níž by se po získání požadované informace o místech a událos-tech spojených s Holocaustem uživatelé mohli zamyslet nad zločiny naciona-lismu a důsledky jeho propagandy na státní úrovni. Virtuální muzeum by tak umožnilo pochopit obudnost takového jevu, jakým byl Holocaust, i toho, jak obrovskou a smutnou stopu zanechal v dějinách všech evropských národů.

Ekaterina Gertsman: *Historical Memory in Virtual Reality*

Historical museums preserve humans' memory of bright as well dark periods of the human history. One of the darkest eras has become the times of the Nazism supremacy in Europe and the Holocaust. However, not all members of the modern society enjoy memories of these tragic events, therefore museums dedicated to such issues are not that popular among history lovers and with tourists. What is more, the ideological, political and economic situation does not make it possible to preserve such events everywhere with the help of museums. For instance, most museums in Russia are only created by charitable organizations or groups having identical opinions. That is why most of today's contemporaries know nothing about that attempt to destroy the complete nation in the "civilized" 20th century.

Therefore, it seems highly beneficial in such a situation to create a virtual museum: a comprehensive and multilateral encyclopaedia of the Holocaust. Such an international educational source would enable communication and knowledge to be shared among people who live in different countries and whose opinions on politics may differ. This source should become a platform where users could gain relevant information on sites and events linked to the Holocaust, so they could contemplate of crimes of the nationalism and consequences of its propaganda at the national level. The virtual museum would allow the monstrosity of such a phenomenon like the Holocaust to be understood, and show how tremendous and sad is the trace it has left in the history of all nations in Europe.

Ekaterina Gertsman; *lektorka; Fakulta pro postgraduální studium, mezinárodní vzdělávací programy, Petrohradská státní polytechnická univerzita.*

Kandidátka historických věd, lektorka na Fakultě pro postgraduální studium, mezinárodní vzdělávací programy Petrohradské státní polytechnické univerzity, badatelka v oblasti dějin holocaustu.

Svetlana Karymova; *badatelka; Ruské muzeum etnografie*

Anastasija Haidukevych: *Ukrajinský Národní památkový ústav: Muzeum Majdanu na Ukrajině jako dějiště vzpomínek a usmíření*

Ve většině muzeí na Ukrajině se expozice od dob Sovětského svazu nezměnily. Jsou plné jednostranných interpretací dějin a prvků sovětské propagandy. Histo-

rická muzea jsou obecně statická, a jen pomalu mění své komunikační strategie vůči návštěvníkům.

Revoluční události na Ukrajině v letech 2013 až 2014 a současná válka s Ruskem navíc ještě zhoršují nelehkou úlohu muzejnictví. Měla by být muzea aktivním společenským hráčem? Jak by mělo vypadat moderní muzeum? Jaké poslání by mělo mít moderní muzeum? Je možné, aby bylo muzeum zprostředkovatelem obtížné problematiky dějin? Může muzeum hovořit o ožehavé historii? Jak mohou muzea vypovídat o událostech, které se teprve odehrávají, ale které je nutné připomínat a musí být reflexivní?

Pracovní skupina pro založení Muzea Majdanu vznikla v roce 2014. Už nyní má k dispozici koncept, který zahrnuje vytvoření nových muzejních prostor. Budou obsahovat tři rovnocenné složky – památník, muzeum a Dům Svobody – veřejný prostor.

Hlavním cílem této přednášky je představit kroky, které vedou k založení Muzea Majdanu a ukázat dilema, kterým musí čelit toto muzeum, které se snaží být prostorem usmíření a reflexe.

Maidan Museum in Ukraine as Venues of Memory and Reconciliation

Majority of Ukrainian museums have unchanged exposition since the Soviet Union. They are full of one-sided interpretation of the history and elements of Soviet propaganda. Historical museums are generally static and slowly changing in their communication strategy with visitors.

The revolutionary events in Ukraine from 2013 to 2014 and the current war with Russia have exacerbated the challenges of a professional museum environment. Should the museum be an active social player? What should a modern museum look like? What mission should a modern museum carry out? Is it possible that the museum was a communicator in difficult historical issues? Can the museum talk about hot history? How can the museum talk about events that have not yet completed but need to be remembered and reflexive?

Working group on the creation of the Maidan Museum was created in 2014. To date, there is a concept developed, which involves the creation of a new museum space. This space will consist of three equivalent components – the memorial, the museum and the House of Freedom – the public space.

The main purpose of the report is to present the steps taken to create the Maidan Museum and demonstrate the dilemmas faced by the museum, which seeks to become a space of reconciliation and reflection.

Anastasija Haidukevych; *vedoucí muzejního oddělení v Ukrajinském Národním památkovém ústavu.*

Anastasija Haidukevych; *head of museum department at Ukrainian Institute of National Remembrance.*

Werner Hanak-Lettner: *Kde Rakousko připomíná nezapomenout*

Kdo má morální povinnost připomínat holocaust v zemi, jakou je Rakousko? Židovská muzea? Národní nebo regionální muzea? Proč jsou stále expozice o holocaustu v bývalých koncentračních táborech, např. Mauthausen nebo Ebensee tam a ne ve Vídni, bývalém domově třetí největší židovské komunity v Evropě? A proč se Židovské muzeum ve Vídni samo nepovažuje za muzeum holocaustu? Werner Hanak-Lettner, hlavní kurátor Židovského muzea ve Vídni, přináší vhled do složitých otázek.

Where Austria remembers to remember

Whose responsibility is it to remember the Holocaust in a country like Austria? Jewish museums? National or provincial history museums? Why are there permanent exhibitions on the holocaust in former concentration camps like Mauthausen or Ebensee but not in the city of Vienna, formerly the home of the third biggest Jewish Community in Europe? And why does the Jewish Museum Vienna not consider itself a Holocaust museum? Werner Hanak-Lettner, chief curator of the Jewish Museum Vienna gives an insight into these complex questions.

Werner Hanak-Lettner; *Dr.; hlavní kurátor; Židovské muzeum ve Vídni*

Od roku 2011 je hlavním kurátorem Židovského muzea ve Vídni; od roku 1995 je v týmu kurátorů; kurátor stálé výstavy Naše město! Židovská Vídeň do dneška (2013) a velkého počtu kulturních a historických výstav; nově navrhnul Mozartův byt (2006) a Haydnův dům (2009) ve Vídni, Haydnovo rodiště v Dolním Rakousku (2017); autor studie Die Ausstellung als Drama: Wie das Museum aus dem Theater entstand (2011); docentury na Vídeňské univerzitě a Bard Graduate Centre v New Yorku.

Werner Hanak-Lettner; *Dr; chief curator; Jewish Museum Vienna*

Since 2011 head curator at the Jewish Museum Vienna; member of the curatorial team since 1995; curator of the permanent exhibition; Our City! Jewish Vienna Then to Now (2013) and numerous cultural and historical exhibitions; redesign of Mozart's apartment (2006) and Haydn House

(2009) in Vienna, Haydn's Birthplace, Lower Austria (2017); Author of the study Die Ausstellung als Drama: Wie das Museum aus dem Theater entstand (2011); lectureships at the University of Vienna and Bard Graduate Center New York.

Melinda Harlov-Csortan: *Muzealizace zkušeností železné opony?*

Prostřednictvím vytváření dědického odkazu obvykle obě strany i jejich obyvatelstvo nabývají zvláštní role, které jsou mnohdy retrospektivně ospravedlnitelné novou interpretací minulosti a charakteristikou stran. Vzpomínky související s obdobím studené války dnes ožívají, nebo je různá media na celém světě dokonce (opětovně) vytvářejí zakládáním velkého počtu návštěvnických center, muzeí a připomínkových akcí. Ve skutečnosti emočně konfliktní paměťhodnoti podél hraničních oblastí nemizí, ale lze je změnit z hlediska zážitků a dynamiky (Mansfield & Korman, 2015) vytvářením uniků prostřednictvím selektivní paměti a strategicky zinscenovaných zážitků. Ve zkoumané oblasti v Maďarsku se připomínka studené války realizovala odlišně. Na jedné straně je připomínání zhruba poloviny století prostřednictvím stále živých a jsoících vzpomínek nekončící proces, na druhé straně se odehrává paralelně vedle odlišných místních, regionálních národních a dokonce mezinárodních iniciativ a potencionálu. Tyto různorodé metodologie realizované různými aktéry a okolnostmi, které mezi jinými zdůrazňuje Lefebvre, nesporně ovlivňuje zpodobnění daného místa v očích pozorovatele. Díky složitosti aktérů samých i jejich prostřednictvím je tato případová studie unikátní.

Tento příspěvek zkoumá prostřednictvím ztvárnění v muzeu vytváření dědického odkazu období studené války v Maďarsku v oblasti „vedle“ železné opony, v období od roku 1989 (konec „železné opony“ na zkoumaném území) do roku 2015 (připomínka roku 1989 získala Označení Evropské dědictví). Rozdíl mezi vzpomínkami Maďarů na životní podmínky a omezeným životním stylem v letech 1949 až 1989 v severozápadním koutě země, i úzkoprsá prezentace v dominantních dobových vyprávěních, které se soustředí pouze na hrdinské a význačné momenty roku 1956 a 1989 se zkoumá prostřednictvím analýzy regionálních státních muzeí, místních soukromých muzeí a mezinárodně uznávaných vzpomínkových míst. Kromě odlišných obrazných nástrojů a možností se zkoumání soustředí na procesy sociálního inženýrství zdůrazňování jistých vzpomínek a opomíjení jiných během vytváření dědického odkazu.

Museumization of the Iron Curtain Experience?

Through heritagization both the sites and the local populations usually gain special roles, which are many times retrospectively justified by the reinterpretation of the past and the characteristics of the sites. Memories related to the Cold War period are revived or even (re)created nowadays worldwide by various media and by the creation of numerous visitor centres, museums and memorial events. In fact conflicted heritage attractions along border areas do not disappear, but can change in terms of experiences and dynamics (Mansfield & Korman 2015) by generating selective memory scapes and strategically staged experiences. At the researched region of Hungary this memorization of the Cold War has been realized differently. On one hand the memorization of the circa half century is an ongoing process by the still existing living memories and on the other hand it happens parallel along diverse local, regional, national and even international initiatives and possibilities. These varied methodologies realized by various actors and circumstances, which as among others Lefebvre emphasizes, unquestionably influence the representation of the given site in the receivers' eyes as well. This complexity by and through the actors makes the case study unique.

The proposed paper investigates the Hungarian heritagization of the Cold War period through the museum representations at the territory next to the Iron Curtain area between 1989 (the cut of the 'iron curtain' on the researched territory) and 2015 (the memorization of 1989 was acknowledged by the European Heritage Label). The difference between the Hungarian local memory about the living conditions and restricted lifestyle between 1949 and 1989 at the northwest corner of the country and its narrowed representation in the dominant historical narratives focusing only on the heroic and glorious moments in 1956 and 1989 is examined through the analysis of the regional state museums, the local private museums and the internationally acknowledged open-air memorial park. Besides the different representational tools and capacities the examination also concentrates on the social engineering processes of emphasizing certain memories and neglecting others during the heritagization process.

Melinda Harlov-Csortan; *kandidátka Ph.D.; Univerzita Loránda Eötvöse v Budapešti, Maďarsko*

Studovala (kromě jiných předmětů) management dějin, nacionalizmu a kulturního dědictví jak v maďarských, tak v anglicky mluvících vzdělávacích institucích. Její dizertační práce se bude zabývat zřízením památek Světového kulturního dědictví UNESCO v Maďarsku jako spojení

mezinárodních standardů a národních poměrů. Zárukou jejího komparativního přístupu je nejen prezentování a publikování výzkumu práce na více než třiceti maďarských a mezinárodních fórech, ale i aktivní účast v mezinárodních výzkumných týmech.

Melinda Harlov-Csortan; *Ph.D. candidate; Eötvös Loránd University Budapest, Hungary*

She studied (among many other subjects) history, nationalism and cultural heritage management in both Hungarian and English-speaking educational institutions. Her dissertation will deal with the establishment of UNESCO World Heritage Cultural sites in Hungary as a combination of the international norms and the national circumstances. Her comparative approach is ensured also by becoming member of international research teams and presenting and publishing her research at over thirty Hungarian and international forums.

Monika Heinemann: Přijetí zapomenuté minulosti? Památník Lodžské ghetto (Litzmannstadt Ghetto)

Po celá desetiletí neexistovalo v Lodži, tedy ve městě, kde nacisté zřídili během druhé světové války druhé největší ghetto, které bylo zrušeno až v roce 1944, nic, co by jej připomínalo. Teprve až v roce 2003 u příležitosti nadcházející 60. výročí jeho likvidace iniciovaly městské úřady založení památníku obětem ghetta jako připomínku na zapomenutou válečnou minulost Lodže, a fyzicky ji ukotvily v panoramatu města. Památník, který dostal jméno podle místa, kde se nachází, „Stanice Radegast“, měl být symbolem lodžské populace, která „křičí s oběťmi“, jak konstatoval starosta města Jerzy Kropiwnicki. Avšak, jak ukážu ve svém příspěvku, symbolická struktura památníku se výhradně soustředí na dva původce děje: na německé pachatele a židovské oběti – oba jsou zde vnímáni jako nepřátelé – zatímco polští obyvatelé okupovaného města, svědci, zde chybí.

Ani památník umístěný v odlehle části města sám o sobě, tak ani připomínka historických událostí nezahrnuje zážitky Poláků z války a dobová vyprávění. A co víc, blízký pamětní park, který měl být dějištěm upomínkových akcí, je určený pouze polským držitelům ocenění Spravedlivý mezi národy. Tak tedy je v ústřední iniciativě na připomínku lodžského ghetta kontroverzní a bolestná historie osudu polských židovských sousedů a vnímání polsko-židovských vztahů během holocaustu zcela opomenuta, a na přilehlém pietním místě zvaném „Park pamětníků holocaustu“ je omezena pouze na jejich hrdinství a mučednictví. V roce 2009 se stal Památník Stanice Radegast částí Muzea tradic nezávislosti v Lodži. V mém příspěvku také pohovořím o způsobu, jak toto muzeum uchopuje předem vytvořený prostor, a jaký postoj zaujímá v procesu vyrovnávání se s obtížnou minulostí prostřednictvím výstav v budově Stanice Radegast.

Embracing a Forgotten Past? The Litzmannstadt Ghetto Memorial in Łódź

For decades, the memory of the Litzmannstadt Ghetto had been virtually absent in Łódź – the city with the second largest ghetto established by the Nazis during World War II, which existed until 1944. It was not until the upcoming 60th anniversary of its liquidation in 2003 that the city authorities initiated the establishment of a memorial for the ghetto in order to regain this long-forgotten part of Łódź's wartime past and physically anchor its memory in the cityscape. The memorial – called “Radegast Station” after its location – was to be a sign of Łódź's population “crying out with the victims,” as mayor Jerzy Kropiwnicki stated. Yet, as I will show in my paper, the symbolic structure of the memorial focusses exclusively on two agents, the German perpetrators and the Jewish victims – both perceived as alien –, while the Polish population of the occupied city, the witnesses, remain absent. Just as the memorial itself is situated in a remote part of the town, the way it commemorates the historical events excludes them from Polish war experiences and historical narratives. Furthermore, a nearby memorial park, planned for the same commemorative event, addresses only the Polish Righteous Among the Nations. Thus, the controversial and painful history of the Polish perception of their Jewish neighbours' fate and Polish-Jewish relations during the Holocaust is omitted in the central commemorative initiative for the Litzmannstadt Ghetto entirely, while it is reduced to Polish heroism and martyrdom in the adjoining memorial landscape of the “Survivor's Park.” In 2009, the Radegast Station Memorial became part of the Museum of Independence Traditions in Łódź. In my paper, I will also talk about how the Museum addresses the pre-formed memorial space and which policy it pursues in dealing with this difficult past by means of its own exhibitions in the Radegast Station building.

Monika Heinemann; *výzkumná pracovnice; Institut Simona Dubnowa pro židovské dějiny a kulturu na Lipské univerzitě*

Od října 2015 pracuje v Institutu Simona Dubnowa jako asistentka ředitele. Červenec 2015 Ph.D. v oboru dějin východní Evropy na Mnichovské univerzitě Ludvíka Maxmiliána. Téma doktorské práce: „Válka a vzpomínky na válku v muzeu. Druhá světová válka v polských historických výstavách od roku 1980“. Od září 2007 do září 2011 výzkumná spolupracovnice na Collegium Carolinum v Mnichově. Od prosince 2012 do září 2015 působila v sekretariátu německé sekce Česko-německé a slovensko-německé komise historiků.

Monika Heinemann; *Research Associate at Simon Dubnow Institute for Jewish History and Culture at Leipzig University;*

Working at the Simon Dubnow Institute as an Assistant to the Director since October 2015. July 2015 PhD in East European history at the LMU Munich. Subject of PhD thesis: »War and Memories of War in the Museum. The Second World War in Polish Historical Exhibitions since the 1980s«. From September 2007 to September 2011 Research Associate at the Collegium Carolinum in Munich. From December 2012 to September 2015 Academic Office of the German Section of the German-Czech and German-Slovak Historians' Commission.

Sergey Ivanyuk, *Státní historické muzeum a Památník Bitvy o Stalingrad, Rusko*

Zaměstnanci Památníku a Historického muzea se nyní věnují práci na nových tématech, která předtím nebyla laické veřejnosti přístupná. V roce 2015 byl proveden rozsáhlý výzkum pro přípravu výstavy „Zůstat v duchu s Ruskem“, která byla tematicky věnována výsledkům působení Bělogvardějců na Krymu v roce 1920 a životu Ruských emigrantů v zahraničí. V roce 2016 byla provedena obdobně rozsáhlá studie o historii zvláštních jednotek četnictva v Ruském císařství na konci 19. a počátku 20. století, a státní struktury, která držela stráž nad integritou země. Na výstavě „A vy jste modré uniformy ...“ „Četnictvo pátrá v Carycinu“ (dnešní Volgograd) byly prezentovány vzácné a dosud nepublikované dokumenty a fotografie objevené v archivech. Závěrem bych chtěl poznamenat, že naši současníci v důsledku „ideologických chyb“ minulého století musí pro dějiny Ruska odkrývat nové materiály, které osvětlují obtížnou a tragickou dobu počátku 20. století, jakoby to byly vzácné fresky ukryté pod mnoha vrstvami omítky.

Memorial and Historical Museum FGBUK «The State Historical and Memorial Museum «Battle of Stalingrad», Russia

Today, the staff of the Memorial and Historical Museum are working on the development of new topics that were not previously open to the general public. In 2015, a large research work was carried out to prepare the exhibition “Staying with Russia in the Soul”, which was thematically dedicated to the outcome of the White Army from the Crimea in 1920 and the life of Russian emigrants abroad. In 2016, an equally large-scale study covered the history of the gendarmier corps of the Russian Empire in the late XIX – early XX centuries, a state structure that stood guard over the integrity of the country. Discovered in the archives of rare and previously unpublished documents and photographs were presented at the exhibition “And you are blue uniforms...” “Gendarmerie search in Tsaritsyn”. In conclusion, I would like to note that as

a result of the “ideological errors” of the past century, our contemporaries, as if rare frescoes under several layers of plaster, have to find new materials illuminating the difficult and tragic period of the beginning of the 20th century for Russian history.

Sergey Ivanyuk; *Ph. D. v oboru historické vědy; zástupce ředitele Státního historického muzea a Památníku Bitvy o Stalingrad, Rusko*

Studoval na letecké vojenské důstojnické škole a na Státní univerzitě ve Volgogradu. V průběhu let 1991–2012 byl důstojníkem ruské armády, poté pracuje ve Státním historickém muzeu a Památníku Bitvy o Stalingrad.

Sergey Ivanyuk; *Ph.D. in historical sciences; Deputy director of The State Historical and Memorial Museum “Battle of Stalingrad”*

He studied at Antiaircraft missile military command school and Volgograd State University (administration; historical sciences). During the years 1991–2012 he worked as an officer of the Russian army, then in The State Historical and Memorial Museum “Battle of Stalingrad”.

Jakub Jareš, ÚSTR ČR: Soudobé dějiny v českých muzeích: zpráva o výzkumu

V Ústavu pro studium totalitních režimů pracuji na výzkumném projektu, který se zaměřuje na prezentaci soudobých dějin v krajských, městských a dalších regionálních muzeích. Jeho cílem je jednak zmapovat a zhodnotit stav prezentace soudobých dějin v těchto institucích, jednak se blíže zaměřit na otázku, zda muzea utvářejí specifický lokální dějinný narativ, anebo spíše využívají a do místních podmínek vsazují narativ národní. Příspěvek představí první výsledky výzkumu, které poukazují především na absenci či rozpačité řešení soudobých dějin v českých a moravských muzeích a zamyslí se nad příčinami tohoto stavu.

Jakub Jareš: The Contemporary History in Czech Museums: The Report on Research

I work in the Institute for the Study of Totalitarian Regimes on a research project aimed to present the contemporary history in regional, municipal or other provincial museums. The objective is to chart and evaluate the state of the contemporary history presentation in such institutions, as well as to closely focus on a question as to whether museums create a specific local history narrative, or if they tend to use a national narrative which they set into the

local environment. The paper will interpret the first findings of the research that mostly point to the absence or confused solutions of the contemporary history in Bohemian and Moravian museums, and will contemplate causes of this state.

Jakub Jareš; *Ph.D.; vědec; Ústav pro studium totalitních režimů*

Jakub Jareš získal titul Ph.D. na Karlově univerzitě v Praze v roce 2016. Pracuje ve výzkumné skupině „Muzeum v diskuzi“ v Ústavu pro studium totalitních režimů. Vyučuje muzeologii na Karlově univerzitě v Praze a je kurátorem několika výstav. Je spoluautorem knih o moderní historii Karlovy univerzity.

Jakub Jareš; *Ph.D.; scientist; Institute for the Study of Totalitarian Regimes*

Jakub Jareš received his Ph.D. from Charles University in Prague in 2016. He is working in a research group “Museums in Discussion” in the Institute for the Study of Totalitarian Regimes. He teaches museology at Charles University in Prague, and has curated couple of exhibitions. He has co-authored books on modern history of Charles University.

Marek Junek: Palachův památník ve Všetatech

Národní muzeum v současné době realizuje Památník Jana Palacha ve Všetatech. Jedná se nejenom o klasický památník, ale Národní muzeum se zde snaží vybudovat místo paměti, která bude pomocí moderních muzeologických prostředků a umělecké transformace domu připomínat smysl a význam oběti Jana Palacha. Expozice se bude skládat ze dvou částí: samotného památníku a expozičního prostoru, který připomene nejenom Palacha, ale i období 60. let a také druhý život jeho činu.

Jan Palach (1948–1969), student FF UK, který se upálil v lednu 1969 na protest proti okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy a nastupující normalizaci v československé společnosti. Expozice se buduje v domě, který patřil Palachovým rodičům a kde strávil velkou část svého života.

The Monument to Jan Palach in Všetaty

The National Museum is constructing the Monument to Jan Palach in Všetaty at the moment. It is not merely a traditional monument what the National Museum attempts to create but the site of memory, which will remember the sense and the meaning of Jan Palach’s sacrifice through the means of modern museological tools and artistic transformations of the house. The exposition

will consist of two sections: the monument and exposition area remembering Palach and the 1960s period; another will show the other life of his act.

Jan Palach (1948–1969), a student of the Faculty of Arts, Charles University, who burned himself to death in January 1969 in protest against the occupation of Czechoslovakia by the Warsaw Pact military forces and the beginning of the normalization of Czechoslovak society. The exposition is being built in the house that was once Palach's parents' property, and where he spent good part of his life.

Marek Junek; Mgr., Ph.D.; ředitel Historického muzea; Národní muzeum Praha;

Od roku 2002 působí v Národním muzeu v oddělení moderních českých dějin. V letech 2006–2010 působil jako vedoucí oddělení. V letech 2010–2014 vedl katedru středoevropských studií na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Od roku 2014 působí jako ředitel Historického muzea v Národním muzeu.

Marek Junek; Mgr., Ph.D.; director of Historical Museum; National Museum Prague

Since 2002 he has been working at the National Museum in the Department of Modern Czech History. From 2006 to 2010 he worked as Head of this department. From 2010 to 2014 he led the Department of Central European Studies at the Faculty of Arts of the Charles University. Since 2014 he has been Director of the Historical Museum at the National Museum.

Elke Kellner; Mgr.; ředitelka; ICOM Rakousko

Elke Kellner studovala Dějiny umění a archeologii na Vídeňské univerzitě a na Yaleově univerzitě. Od roku 2014 je ředitelkou ICOMu Rakousko. Předtím pracovala jako novinářka pro rakouskou rozhlasovou a televizní společnost Österreichischer Rundfunk (ORF), pro Radio Ö1 (věda) and ORF III. Kellnerová začala pracovní kariéru jako asistentka ředitele MAKu–Rakouského muzea užitého umění / Současné umění ve Vídni, poté následovala kurátorská práce pro festival umění Vienna Art Week a galerii TBA21.

Elke Kellner; Mgr.; Managing Director; ICOM Austria

Elke Kellner studied History of Art and Archaeology at the University of Vienna and at the Yale University. Since 2014 she is Managing Director of ICOM Austria. Previously Kellner worked as a journalist at the ORF (Austrian Broadcasting Corporation) for Radio Ö1 (Science) and ORF III. Kellner started her career as Assistant to the Director at the MAK – Austrian Museum of Applied Arts / Contemporary Art in Vienna followed by curatorial work for the Vienna Art Week and TBA21.

Daniela Kramerová: *Bud' me sentimentální!*

Emoce, příběh, fyzické vjemy nejsilněji vytvářejí zážitek. Motivují k návštěvě a pomáhají pochopit, zapamatovat si a optimálně i uvažovat o prezentovaných jevech. Příklady stálé expozice Retromusea v Chebu a výstavy Bruselský sen (o vlivu Expo 58 na životní styl v ČSSR) přiblíží možnosti využití a zneužití emocionality a narativu,

lákavost i zrádnost retro značky. Prvotní sentiment bez otázek může být na mnoha rovinách expozice narušován prezentací různých vrstev jevů, nejednoznačností situací, motivací chování, pozadím vzniku, distribuce, prezentace a užívání předmětů. Design tu spíše než jen estetický objekt slouží jako ohnisko příběhů, společenských mechanismů. Nuancovaný náhled nedávno minulých dějů problematizuje jednoznačně polarizovaný pohled a rozšiřuje schopnosti čtení aktuální situace. Přes nebezpečí falešného sentimentu, sebepotvrzujícího obrazu a kýče se domnívám, že dnešní muzeum a galerie vedle dokumentační poctivosti, serióznosti a snahy o etickou korektnost potřebuje oslovit nejen racionálními kanály.

Let's Be Sentimental!

Emotions, story, physical perception play the largest role while creating experience. They motivate to visit and help to understand, remember; optimally, to think about the displayed phenomena. The illustrations of the permanent exposition in the Retromuseum in Cheb and the exhibition *The Brussels' Dream* (showing the Expo '58 influence on the life style in Czechoslovakia) will explain the possibilities of emotionality and a narrative use or misuse, attractiveness and treacherousness of a retro brand. In numerous levels of the exhibition, the initial sentiment without questions might be disturbed by the presentation of wide-ranging layers of phenomena, the ambiguity of situations, the motivation in behaviour, the background of emergence, distribution, presentation and the objects use. Design here serves rather as a heart of stories, social mechanisms than merely an esthetical object. A toned sight of olden-day stories problematizes unambiguously polarized perspective, and increases ability in reading the actual situation. I believe that despite the danger of false sentiment, self-proving image and kitsch, today's museum and gallery need more than just address only by rational channels in addition to documentary honesty, seriousness, and effort to be ethically correct.

Daniela Kramerová; Mgr., CSc.; hlavní kurátorka; Retromuseum Cheb

Historička umění a kurátorka, která se soustředí na umění a design od roku 1945 po současnost. Zajímá se o umění jako o sociopolitický jev, jeho roli v reprezentaci státu (reprezentace Československa na světových výstavách a vývoz umění), umění ve veřejném prostoru, umění a design v životě jednotlivce a společnosti. Připravila výstavy a knihy pro české galerie (např. Bruselský sen; Jiří Novák – V pohybu; Automat na výstavu). Je hlavní kurátorkou stálé výstavy v Retromuseu Cheb.

Daniela Kramerová; Mgr., CSc.; chief curator; Retromuseum Cheb

An art historian and curator focusing on art and design from 1945 to the present time. She is interested in art as a socio political phenomenon, its role in the state representation (Czechoslovak

representation at the World Fairs Expo, art export), art in the public space, art and design in the life of individual and society. She has arranged many exhibitions; she is an author of books for Czech galleries (e.g. Brussels Dream, Jiří Novák – In the Motion, The Automatic Exhibition), and has curated the permanent exhibition in the Retromuseum Cheb.

Elena Kurincová: *Múzejník a tragické dejiny 20. storočia*

„Veľké“ dejiny a veľký múzejník alebo Múzejník a tragické dejiny 20. Storočia. Problémy lojality, identity a integrity múzejníka. Životné osudy kľúčovej osobnosti mestského múzejníctva v Bratislave v prvej polovici 20. storočia Ovidia Fausta (1896–1972). Budoval v medzivojnovom období múzeum knižnicu, archív (Vedec-ké ústavy) ako výrazné centrum vlastivedného výskumu. Ako lokálny patriot nemeckej národnosti (“Prešporák”) lojálny k režimu Slovenského štátu bol po vojne prepustený zo služieb. Dočasne internovaný v zbernom tábore pre Nemcov v Petržalke, zatknutý pre exponovanie za fašistický režim, bolo mu zrušené osvedčenie o štátnom občianstve, nariadené nútené vysťahovanie z Bratislavy a konfiškácia majetku. Po udelení občianstva epizodické zamestnanie v rôznych kultúrnych inštitúciách mimo Bratislavu. Opätovný návrat v roku 1970 do Mestského múzea v Bratislave v pozícii odborného pracovníka. Paradoxne režim, ktorý ho prenasledoval mu v rokoch 1965, 1968 udelil vyznamenanie za prínos v oblasti kultúry a osvety. Svou pozostalosť venoval Mestskému múzeu.

Elena Kurincová, *The Bratislava City Museum, Slovakia*

The “great” history and a great museum professional or A museum professional and the tragic 20th century history. The museum professional’s matter of loyalty, identity and integrity. The life story of the key figure of the city museum administration in Bratislava in the first half of the 20th century, Ovidius Faust (1896–1972). He would build museum, library, archive (Scientific Institutes) as a distinctive centre of the local history and geography research. As a local patriot of the German roots (“Prešporák person”), loyal to the regime of the Slovak State, he was released from the service after the War. Next he was temporarily interned in a concentration camp for Germans in Petržalka, arrested for supporting the fascist regime, his certificate of citizenship was voided, he was expelled from Bratislava, his property was confiscated. After acquiring the citizenship, episodic jobs in many cultural institutions outside Bratislava. Comeback to the Bratislava City Museum in 1970 as a museum professional.

Paradoxically, in 1965 and 1968, he was awarded the decoration for asset in the culture and the public education spheres by the regime he had been persecuted by. He donated his heritage to the City Museum.

Elena Kurincová; *Dr.; vedoucí odborného oddělení; Muzeum města Bratislavy*

V letech 1980–2004 odborná výzkumnice ve Slovenském národním muzeu; v letech 2004–2005 odborná výzkumnice na Slovenské akademii věd; odborná výzkumnice a kurátorka v Muzeu města Bratislavy, 2005.

Elena Kurincová; *Dr.; Specialized department manager, curator; Bratislava City Museum*

Expert researcher Slovak National Museum 1980–2004, expert researcher Slovak Scientific Academy 2004–2005, expert researcher, curator Bratislava City Museum 2005

Michal Kurz: *Potenciál (ne)reflektovaného prostoru: „socialistické“ památníky a jejich soudobé muzejní využití*

Muzejní novostavby vznikají v českém kontextu již mnoho desetiletí jen zcela výjimečně; prostorové východisko a rámec nově koncipovaných expozic naopak představují vesměs budovy starší, symbolicky i vizuálně nezřídka výmluvně spjaté s dobou svého vzniku. Specifickou a poměrně vyhraněnou pozici mezi nimi zaujímají objekty, jež byly k muzejním, potažmo memoriálním účelům (pře)budovány v období státního socialismu. Příspěvek se pokusí skrze trojici různorodých příkladů – Národní památník na Vítkově, Památník II. světové války v Hrabyni a „rodný“ dům Klementa Gottwalda v Dědicích – poukázat na současnou (ne)schopnost produktivního odborného uchopení, reflexe a prezentace těchto „monumentů“ široké veřejnosti a zároveň naznačit jejich prozatím jen málo vytěžený muzeologický potenciál. Vzhledem k architektonickému ztvárnění, specifickému vizuálnímu kódu i systému navázaných symbolických konotací nemusejí podobné budovy představovat pouze fyzický a prostorový obal konkrétních expozic, ale mohou se stát ústředním exponátem sui generis. Jejich reflexivnější kritické „čtení“ nabízí v obecném kontextu muzejní prezentace moderních a soudobých dějin řadu zajímavých impulzů.

Potential of (Non)Reflected Space: “Socialistic” Memorials and Their Present-Day Museum Use

Hardly any new museum building in the Czech context has been put up for many decades; vice versa, a spatial point of departure and a scope of newly

formed expositions are largely presented by older buildings, which are often tellingly tied, symbolically and visually to the period of their origin. Buildings that occupy a specific and relatively distinct position among them are those (re) constructed for museum or memorial purposes in the period of the state socialism. Using three various examples: the National Monument on Vítkov Hill, the World War II Memorial in Hrabyně, and Klement Gottwald's natal home in Dědice, this paper attempts to point to the present (dis)ability to productively and professionally handle, reflect and present such "monuments" to the wide public, as well as to indicate their up-to-now-not-properly-exploited museological potential. Considering the architectonic interpretation, a specific visual code as well the system of established symbolic connotations, such buildings are not bound to present merely a physical and spatial container of particular expositions but may become the key exhibit sui generis. Their more reflexive critical "reading" offers a number of interesting impulses in general context of the modern and contemporary history museum presentations.

Michal Kurz; *PhDr.; kandidát Ph.D.; Katedra českých dějin Filozofické fakulty Karlovy univerzity*
2016 – PhDr., Filozofická fakulta Karlovy univerzity v Praze; 2012–2015 – Mgr., Filozofická fakulta, Karlova univerzita v Praze; výzkumné zájmy: Kultura československého stalinismu, Dějiny české moderní architektury a památkové péče, Plánování moderního velkoměsta jako politický nástroj.

Michal Kurz; *PhDr.; Ph.D. candidate; Department of Czech History, Faculty of Arts, Charles University Prague*

2016 – PhDr., Faculty of Arts, Charles University Prague, 2012–2015 – Mgr., Faculty of Arts, Charles University Prague, Research Interests: Culture of Czechoslovak Stalinism, History of Czech Modern Architecture and Heritage Preservation, Modern City Planning as a Political Instrument

Vojtěch Kyncl: *Lidice jako zneužitý symbol*

Lidice a jejich příběh jsou jedním z nejvýraznějších příkladů lidského barbarství v moderních českých a evropských dějinách. Válečný zločin, jenž měl svůj začátek v nacistické potřebě kruté msty za smrt Reinharda Heydricha, dostal světového významu: Lidice se v době války staly symbolem míru a v době míru byly symbolem války. Účelem příspěvku je ukázat tradovanou fikci a skutečné pozadí fascinujícího příběhu.

Nedávno provedený historický výzkum v českých, německých a polských archivech odhalil řadu témat, která měla být z různých důvodů utajena před veřej-

ností, neboť by narušila nekritický obraz Lidic se všemi lidskými slabostmi a chybami jejich obyvatel i zmanipulovaného politického odkazu. „Symbol národního utrpení“, jak byly nazývány bezprostředně po válce, byly Lidice vnímány jako nedotknutelný černobílý pomník, jehož význam ale spočívá právě v barevnosti a nevyzpytatelnosti života.

Lidice se měly stát národním sjednocujícím symbolem utrpení, ale současně oslavou nového života ve změněné demokratické a svobodné době. Vedle sebe seděli na čestné tribuně v letech 1945–1948 lidé jako generál Heliodor Píka, poslankyně Národního shromáždění a také místopředsedkyně Svazu osvobozených politických vězňů dr. Milada Horáková, poslanec Národního shromáždění a současně předseda Svazu českých partyzánů Rudolf Slánský, nebo ministři Jan Masaryk a Bohumil Laušman. Všichni jmenovaní byli později zavražděni představiteli KSČ jako politicky nepohodlné osoby. Přestože se komunistický režim snažil vytvářet z Lidic nedotknutelný symbol protifašistického hnutí a světového míru, dokázal jeho odkaz sám brutálním způsobem pošlapat. Tak jak bylo zacházeno s lidmi, zacházela komunistická reprezentace i se symbolem lidického zločinu.

Konferenční příspěvek nejen přiblíží utajované události, které komunistický režim, ale i současná expozice nepředstavují. Bude se zabírat též možnou nápravou tohoto stavu.

Lidice as a Misused Symbol

Lidice and its story serve as one of the most striking illustrations of the human barbarism in both the modern Czech and European history. This war crime, whose origin lies in the need of Nazis to plot a cruel revenge for Reinhard Heydrich's death, has acquired the world's significance: Lidice became a symbol of peace during the course of the War, whereas in peace it has been a symbol of war. This paper aims to show a circulating fiction and the true background of that fascinating story.

The recent historical research conducted in Czech, German and Polish archives has revealed numerous topics that should have been kept secret from the public for various reasons, since they would have disrupted a noncritical image of Lidice with all sorts of human weaknesses and errors of its residents, as well as its rigged political legacy. "The symbol of the nation's distress", as Lidice began to be called shortly after the War, would be perceived as an untouchable black and white memorial, whose significance, however, lies in colouring and unpredictability of the life.

Lidice should have become a national and uniting symbol of distress as well as the celebration of a new life in the changed democratic and free period. Sitting next to each other on the grandstand of honour between the years 1945 and 1948 were figures such as General Heliodor Píka; the Member of the National Assembly, the Vice Chairperson of the Union of Liberated Political Prisoners, Dr. Milada Horáková; the Member of the National Assembly, the Chairperson of the Union of Czech Partisans, Rudolf Slánský; Ministers Jan Masaryk and Bohumil Laušman. Seen as politically inconvenient all of them would be later executed by the Communist Party of Czechoslovakia's officials. Despite the fact that the communist regime exerted effort to use Lidice as an untouchable symbol of the anti-fascist movement and the world peace, its legacy would be able to brutally trample upon itself. Like people had been treated, so did communist officials the symbol of Lidice.

This conference paper will elucidate the restricted events that neither communist regime nor the contemporary expositions have shown. It will deal with a prospective reform of the current state.

Vojtěch Kyncl, PhDr., PhD.; *Vědecký pracovník oddělení 20.století, Historický ústav Akademie věd České republiky*

Historik se specializací na dobu nacionálně-socialistického režimu, druhou světovou válku a poválečné dějiny střední Evropy s ohledem na dopady nacistické perzekuce

Vojtěch Kyncl, PhDr., PhD.; *scientist; The Institute of History, Czech Academy of Science, Prague*

Historian with specialization of the 20th Century, concentrations: History of National-socialism, World War II, after war history of central Europe.

Patrick Lehnes: *Od pozitivní po provokativní interpretaci*

Je pravděpodobně možné, že předměty v muzeích dokumentují „naše“ dějiny „objektivním“ způsobem. Jakákoli taková domněnka ale nebere v potaz, že již samo rozhodnutí zachovat daný předmět je založeno na hodnotě vyjádření někomu jiného. Je zachován, protože se má za to, že by měl být uchován, jelikož měl pro dotyčnou osobu či skupinu osob nějaký význam.

Kromě toho, jakmile předmět představíme, dáme ho do určitého kontextu. Obvykle se je snažíme zasadit do kontextu, který má pro návštěvníka nějaký význam. Jinak by ani nemělo vůbec žádný smysl takový předmět vystavovat. Ale to co je považováno za smysluplné, má co do činění s odlišným kulturním prostředím lidí.

Nova Huta, městská čtvrť vybudovaná po válce na předměstí Krakova, je interpretována různými způsoby z různých hledisek. Některá potvrzují přesvědčení a postoje mnoha návštěvníků. Nicméně, některé interpretace můžou stanoviska návštěvníků zpochybnit. Jiné interpretace hmotného dědictví jsou vnímány jako vyjádření pochybností zaměstnanci muzea. Dokonce i poničený předmět lze interpretovat. Některé interpretace čtvrti Nova Huta zastávají místí náhled, jiné zasazují toto dědictví do národního rámce, a konečně, někteří návštěvníci se podivují, proč zde není vůbec zmíněn evropský rozměr historie čtvrti Nova Huta.

Interpretace může změnit význam kulturního dědictví. V tomto ohledu nezůstává kulturní dědictví v neměnné podobě. Ale kromě toho může být interpretace výzvou pro návštěvníka k překonání stereotypů a rozšíření obzorů. Může návštěvníkovi pomoci změnit předpojatá přesvědčení a dokonce i vnímání identity. Proto tedy neseme odpovědnost za interpretaci dědictví. Za prvé je nutné, abychom si byli vědomi naší vlastní implicitní presumpce. Za druhé je nutné reflektovat profesionální etiku interpretování kulturního dědictví 21. století.

From affirmative to provocative interpretation

Arguably, it is impossible that museum objects document “our” history in an “objective” way. Any such presumption is probably unaware that already the decision to preserve an object is based on a value statement by someone. It is preserved because it is considered worth to be kept, because it is meaningful for a person or a group of persons.

Furthermore, as soon as we present an object we will put it into a context. Usually, we strive to embed such objects into contexts that are meaningful for visitors. Otherwise, there would be no reason to present them at all. But, what is considered meaningful has to do with the different socio-cultural backgrounds of people.

Nova Huta, a post-war city quarter in the suburbs of Kraków, is interpreted in various ways from different perspectives. Some re-affirm beliefs and attitudes held by many visitors. However, the same interpretation might challenge other visitors' views. Other interpretations of the same physical heritage are felt as challenging by the official museum staff. Even a destroyed object can be interpreted. Some interpretations of Nova Huta take a local perspective, other interpretations embed this heritage in a national frame of reference, and finally a visitor comes wondering why the European dimension of Nova Huta's history has not been mentioned at all.

Interpretation can change the meanings of cultural heritage. In this respect cultural heritage does not remain unchanged. But furthermore, interpretation can challenge visitors to overcome stereotypes and broaden their horizons. It can help visitors to change preconceived beliefs and even their sense of identity. Therefore, we carry responsibilities when we interpret heritage. First, we need to become aware of our own implicit presumptions. Second, we need to reflect the professional ethics of interpreting cultural heritage in the 21st century.

Patrick Lehnes, *University of Freiburg / Interpret Europe – European Association for Heritage Interpretation*

Alisa Lisovskaya: Zkušenosti s muzealizací traumatických pamětních míst v Rusku. Vyprávění GULAGu jazykem výstav o dějinách.

Evropa má s muzealizací míst bývalých koncentračních táborů, holocaustu a útlaku bohaté zkušenosti. Máme zde mnoho příkladů obnovy památníků: Památník a muzeum Osvětim-Březinka/Auschwitz-Birkenau v Polsku, belgický Kazerne Dossin, německý památník Buchenwald, český Památník Terezín a mnohé další. Od 90. let převažuje tendence přeměnit dočasnou komunikativní paměť na dlouhodobou kulturní paměť – pomníky a muzea. V různých zemích byly na národní úrovni vystaveny památníky, např. Yad Vashem v Jeruzalémě, Muzeum holocaustu ve Washingtonu, Památník holocaustu v Berlíně. Holocaust je evropská historie, jak by se to dalo nazvat, globálně se však v národním pojetí zásadně liší.

Tak, jako v mnoha zemích, se v rámci muzejních prostor vzkazy adresované veřejnosti liší u státních a nestátních institucí. V Rusku se nestátní historické a kulturní instituce stávají nositeli vzpomínkové kultury (vzrůstající), vyprávějí příběhy, které překračují rozumnou hranici. Podle rekonstruovaných důkazů, které ukazují události sovětského období a síti táborů GULAG, mají tyto nestátní organizace tendenci formovat civilní stanovisko a aplikovat jej do kolektivní paměti. Není třeba zdůrazňovat, že v současném Rusku žádná státní instituce neprovádí výzkum, oborové studie a ani bádání na místech bývalých táborů. Takže nestátní organizace (např. muzeum politických represí Perm-36 v Permu, Památník mezinárodního sdružení v Moskvě) se snaží muzealizovat místa věznění a represí svými vlastními prostředky. Postoj vlády vůči této situaci lze vyjádřit slovy ruského historika Etkind A., který říká, že v Rusku není „pevná“

vzpomínka na represe a sovětské politické vězně (památníky, pomníky vybudované vládou) ale mnohem „jemnější“ vzpomínka – knihy, paměti, filmy.

Tuto situaci vyjadřuje výstava nazvaná *V izolaci* (Moskva, 2015) pořádaná komunitou Mezinárodní památník a věnovaná politickým vězňům v sovětských táborech a vězeních v období od 20. do 80. let 20. století. „Památník“ je ruský spolek, který se věnuje historii a lidským právům, a je činný v mnoha post sovětských státech, soustředí se na zaznamenávání a publikování sovětských totalitních dějin. Výstavní předměty jsou soukromé a na výstavu je věnovalo mnoho rodin. Design výstavy připomíná návštěvníkovi dřevěnou schránku užívanou v Sovětském svazu. Na výstavě lze zhlédnout dopisy, které jsou důkazem duchovního odporu vůči násilí a symboly morálních zásad.

Zdá se, že v Rusku není genocida a represe sovětské éry oficiálně uznávána. Ale tendence pozvednout paměť národa lze spatřit v mnoha projektech nestátních institucí, které mění koncepci a podporují metody dle hodnot moderní generace, která má k událostem sovětských koncentračních táborů a holocaustu daleko.

Russian Experience museumification of the traumatic memory sites. Telling about GULAG phenomena by the language of historical exhibition

Europe has a great experience of museumification of the sites of the former concentration camps, Holocaust and repressions sites. There are many examples of such restoration of memorials: Poland Auschwitz-Birkenau Memorial and Museum, Belgium Kazerne Dossin, German Buchenwald Memorial, Czech Teresin Memorial and so on. Since the 90s there was a tendency to transform the temporal communicative memory into long-term cultural memory – monuments and museums. On the national level there were erected in different countries memorials: Yad Vashem in Jerusalem, Holocaust Museum in Washington, Holocaust Memorial in Berlin. Holocaust is the European historical memory so to say, global, but there many differences between many national memories concerning this phenomena.

Instead of fixing the unified transnational memory of the Holocaust and all connected with it, Europe needs to combine different self-critical national memories (sociologist and historian Assmann A.).

As in many countries there is a difference within the museum space of the messages addressed to the public between the state and non-state institutions. In Russia non-state historical and cultural institutions become a con-

ductor of memorial culture (upward), they tell the stories that are already gone overboard. According to the restored evidences showing the events of Soviet time with its net of GULAG camps, such non-state institutions tend to form the civic stand and apply to his collective memory. Needless to say that nowadays in Russia there is no authorized research, field studies and investigations in the camp places organized by some state institution. So the non-state organizations (for example, the Museum of political repressions Perm-36, Perm; the International society Memorial, Moscow) try to muse-umificate the places of imprisonment and repressions by their own means. The government position towards this situation could be expressed by the words of the Russian historian Etkind A. who says that in Russia there is no “hard” memory of the repressions and Soviet political prisoners (memorials, monuments erected by the government) but much more “soft” memory – books, memoirs, films.

There should be given an illustration of such situation – an exhibition “Incommunicado” (Moscow, 2015) of the community “International Memorial” dedicated to political prisoners of Soviet camps and prisons in the period of 1920-s – 1980-s. The Memorial is a Russian historical and civil right society that operates in a number of post-Soviet states and focuses on recording, publishing the Soviet totalitarian history. The exhibition objects are private, brought by different families for this exhibition. The design of exhibition reminds a visitor the wooden mailing box used in Soviet time. The exhibition contains much letters that are only evidences of spiritual and a sign of moral resistance to violence.

It seems that in Russia the phenomena of genocide and repressions of Soviet time has not been and won't be recognized officially. But the tendency of the rising the national memory upwards is exhibited today in different projects of non-state institutions that change conceptions and material feed methods according to the values of the modern generation that is far from the Holocaust and Soviet concentration camps' events.

Alisa Lisovskaya; Ph.D.; *koordinátorka výstavy; muzeum Moskevský Kremľ*

Oddělení mezinárodních vztahů, kurátorka a koordinátorka výstavních projektů

The International Relations' Department, curator and coordinator of exhibition projects

Daniel Logemann: *Prezentace násilí. Přesuny strategií kurátora*

Tento příspěvek se věnuje porovnání odlišných přístupů kurátorů k prezentaci násilí prostřednictvím vystavených předmětů, které patřily obětem. Zdá se, že kompozice architektury, vitríny a celkový estetický rámec /scénografie spolu se zasazením do kontextu prostředí a textů jsou pro pochopení „vztahů“ kurátorů k předmětům, ale i jejich původním majitelům a historii zcela zásadní. Ve svém výsledném způsobu prezentace sdělují návštěvníkovi cosi o postojích kurátorů k historii, a aspektech, které chtějí sdílet s návštěvníky. Příspěvek lze chápat jako krok k uvažování o složitějším způsobu přesunů strategií kurátorů při líčení násilí. Zejména východoevropské společnosti se v posledních desetiletích snaží prezentovat vlastní utrpení a vlastní oběti. Nicméně starší vrstvy dějin a adopce globálních trendů nás přiměje líčit i utrpení jiných.

Několik polských muzeí různých desetiletí (koncentrační tábor Auschwitz–Birkenau/Osvětim–Březinka, památné místo vězení Pawiak, Muzeum tragedie v Katyni), památné místo Buchenwald v Německu, jsou v prezentaci uvedeny jako příklady, které jsou zaměřené, mimo jiné, na prezentaci událostí, rozmluvy ve společnostech, vztahy mezi oběťmi a kurátory nebo na vliv prezentací v muzeích. Zdá se, že je otázka, zda existuje propojení mezi způsoby prezentace, velmi podnětná: Lze ve výstavách pozorovat přesun strategií kurátorů? Lze změřit a popsat násilí prostřednictvím předmětů? Je podstata toho vyjádření hmotná či nehmotná, tvoří ji spíše předměty nebo scénografie?

Presenting violence. Transfers of curatorial strategies.

The paper compares how by displaying objects that belonged to victims curators differently treat violence. The embedment in architecture, showcases and aesthetic settings/scenography as well as contextualization by surroundings and texts seem to be crucial in understanding the curators' ‘relationship’ towards not only objects but also their former owners and history. In the end modes of presentation tell the visitor something about the perspective curators have towards history and which aspects of it they want to share with visitors. The paper sees itself as a step to think in a more complex way on processes of transfer of curatorial strategies in depicting violence. Especially Eastern European societies in the last decades aspire to present their own suffering and victimhood. In addition older historical strata and adoption of global trends induce to depict also sufferings of others.

Focussing on several Polish museums from different decades (Auschwitz–Birkenau memorial, Pawiak prison memorial site, and Katyń museum) and the memorial site in Buchenwald, Germany, the paper will focus on how history of the presented events, discourse in societies, relationship between victims and curators – to name only few – influence presentations in museums. Stimulating seems also the question if there are interconnections between modes of presentations: Can we observe transfers of curatorial strategies between exhibitions? Can we measure and describe such transfers and influences? Are we even able to speak about a common language in depicting violence through objects? Is the essence of this language tangible or intangible, made more out of objects or more out of scenography?

Daniel Logemann; *Dr.; ředitel; Europäisches Kolleg Jena, reprezentace 20. století (Friedrich-Schiller-Universität Jena)*

V letech 2000 až 2007 studoval v Jeně, Lublinu a Krakově dějiny východní Evropy, polskou literaturu, dějiny jihovýchodní Evropy. Na univerzitě v Jeně získal titul Ph.D. dizertační prací o každodenních kontaktech Němců a Poláků v Lipsku v letech 1972 až 1989. Od roku 2010 do roku 2015 pracoval jako výzkumný asistent a kurátor v Muzeu druhé světové války v Gdaňsku v Polsku. Od ledna 2015 je ředitelem Europäisches Kolleg Jena.

Daniel Logemann; *Dr.; director; Europäisches Kolleg Jena, reprezentace 20. století (Friedrich-Schiller-Universität Jena)*

Daniel Logemann studied East European history, Polish literature, and Southeast Europe studies in Jena, Lublin, and Cracow from 2000 to 2007. He received his PhD from the Jena University with a dissertation about day-to-day contacts between Germans and Poles in Leipzig between 1972 and 1989. From 2010 to 2015 he worked as a research assistant and curator at the Museum of the Second World War in Gdansk, Poland. Since February 2015 he has been managing director at the Europäisches Kolleg Jena.

Lenka Mrázová: *Několik poznámek k problematice didakticky vyvážené interpretace dějin*

Muzea mají nelehkou úlohu. Jsou strážci historie, její výkladní skříní i černým svědomím. Ukazují okamžiky radosti, pokroku a velkých činů, stejně jako bolest, křivdu, strach a vinu. Každý z těchto momentů je spojen, byť vzdáleně, s osobní historií každého z nás, našich rodičů, dědů nebo pradědů. Proto se nás dotýká, vědomě či podvědomě nám zasahuje do našich životů. Tato osobní historie naše životy nějak ovlivnila, někam je posunula. Je stále přítomná v současnosti. Zrcadlí ji mnoho aktuálních událostí. I proto je tak těžké vybrat vhodný způsob zprostředkování dějinných událostí, je obtížné vybrat ideální způsob interpretace

těchto událostí. Jak tedy pracovat s interpretací dějin? Lze najít takové principy prezentace historie, aby tato prezentace byla tak objektivní, jak jen dokážeme? Které momenty napomáhají vyváženému pohledu a podporují procesy usmíření i v případě velmi bolestných dějinných událostí? Které momenty pomohou návštěvníkům porozumět a správně pochopit? A které pochopení je vlastně to správné?

A Few Comments on Issues of Didactically Balanced Interpretation of History

The role that museums occupy is not the easy one. They are guardians of history, its display window as well its troubled conscience. Museums show moments of joy, progress and great deeds, as well as sorrow, injustice, dread, and guilt. Each of these moments is linked to a personal history of each of us, our parents, grandparents or great grandparents, no matter that just a bit somewhat. Therefore we are touched by that history, our lives are either consciously or unconsciously affected. This personal history has a certain impact on our lives, it has pushed them somewhere. It is ever present even today. It is mirrored by many current events. That is the reason why it is so difficult to pick an appropriate manner how to mediate historical events; it is not easy to choose an ideal way how to interpret them. Well, what should be a fashion to work with history interpretation like? Is it possible to discover such principles of the history presentation so that it would be as objective as we are able to provide? What moments help balanced perspective and promote reconciliation processes also in situations like painful historical events? What moments would help visitors perceive and rightly understand? Which is actually the right comprehension?

Lenka Mrázová; *Mgr.; instruktorka, Katedra UNESCO pro muzeologii a světové dědictví, oddělení muzeologie; Msarykova univerzita Brno*

Lenka Mrázová koordinuje Katedru UNESCO pro muzeologii a světové dědictví a je instruktorkou v oddělení muzeologie v Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy Univerzity v Brně v České republice. Je lektorkou odborných školení pro muzejní pracovníky a pracovníky v oblasti kulturního dědictví, pracuje jako metodička vzdělávacích projektů pro základní a střední školy s důrazem na složitá období dějin, mezikulturní vzdělávání a aktivní občanství. Osobně se zajímá o nalézání použitelných způsobů pro pochopení a užítí dějin a dědictví ve vyučovacím procesu.

Lenka Mrázová; *Mgr.; Instructor, UNESCO Chair of Museology and World Heritage; Centre of Museology, Masaryk University Brno*

Lenka Mrázová coordinates the UNESCO Chair of Museology and World Heritage, she is an Instructor at the Centre of Museology in the Department of Archaeology and Museology, Faculty

of Arts, Masaryk University in Brno, Czech Republic. She is a vocational training lecturer for museum and heritage professionals and works as a methodologist on educational projects for primary and secondary schools directed at difficult pieces of history, intercultural education and active citizenship. Her personal interest lies in discovering practical ways of understanding and using history and heritage in learning process.

Jiří Neminář: *Hlučínsko – region s odlišnou minulostí*

Má smysl ve 21. století účelově rozvíjet identitu? Jak prezentovat německou minulost v českém prostředí? Jak ji prezentovat domácím a jak nezúčastněným neznalým problematiky? Jak se vyrovnat s účastí na aktivitách nacistického režimu a s poválečným vysídlením? Kdo je padouch a kdo je hrdina?

Všechny tyto otázky si klade stálá expozice Kdo jsou lidé na Hlučínsku. Spletitá historie posledních sta let položila několik vrstev paměti, které se vzájemně překrývají, ba si často i navzájem odporují. Muzeum tak stojí před několikerým problémem. Musí se pokoušet odkrýt jednotlivé vrstvy, ale zároveň léčit trauma, které v důsledku dramatického historického vývoje nastalo. Má hledat odpovědi po možnostech lidského chování a navádět k zamyšlení.

Fotografie a exponáty přibližují lidské osudy a osobní dramata. Zároveň však ukazují multiperspektivitu pohledů. Předmětem referátu bude ukázka, jak se vy- pořádává s nekompromisní minulostí Muzeum Hlučínka.

Hlučínsko – The Region with the Different Past

Is identity worth being intentionally cultivated in the 21st century? How to present the German past in the Czech environment? How to present it to the domestic, and how to do that to those who are not involved and are not familiar with the issue? How to cope with the participation in the Nazi regime activities and post war expulsion? Who is a villain and who is a hero?

All of these questions are put by a permanent exposition called *Who Are the People in Hlučínsko?* The intricate history of the recent one hundred years has laid some layers of memory, mutually overlapped, frequently contradicting each other. Therefore, the Museum is encountered by a multi-problem. It is bound to try to uncover single layers, as well as treat a trauma resulting from the dramatic historical development. It is supposed to search for answers to possibilities of human behaviour and be thought-provoking.

Photographs and exhibits elucidate human destinies and personal dramas. At the same time they show a multi-perspective. The subject of this paper will be the illustration of how the Museum Hlučínsko copes with the uncompromising past of Hlučínsko.

Jiří Neminář; *PhDr.; muzejní pedagog; Muzeum Hlučínka;*

Absolvent historie na FF UK. Od roku 2015 působí v Muzeu Hlučínka, kde usiluje o všestranný rozvoj regionu. Předmětem jeho odborného zájmu je didaktika dějepisu, kultivace českého muzejnictví, teorie nacionalismu a kolektivní paměť.

Jiří Neminář; *PhDr.; museum educator; Museum of Hlučín Region;*

Gábor Oláh: *Souvislost pravdy a umění ve vztahu k muzejním výstavním strategiím*

V svém výzkumu se zabývám prezentací pohnutých období minulosti v muzeu, hledám performance kolektivní paměti ve veřejném prostoru, a nakonec objevuji strategie ztvárnění pohnuté minulosti ve veřejné sféře. Muzea a památníky, které se zabývají problematickou minulostí a traumatickými událostmi můžou jednak zprostředkovat proces přechodu k demokratickým společnostem, nebo pomoci zpracovávat tragické události, např. veřejné zločiny. Některá pamětní muzea využívají umělecká bádání namísto výstavy, aby přiměla návštěvníky sdílet interpretační strategie minulosti reprezentované interpretační komunitou. Tak muzea využívají umění, audio a video materiály, líčení tragických příběhů jednotlivců a efektů zdůrazňujících emoce. Lze říci, že se muzea mění na výtvarné galerie. Badiou (2005) tvrdí, že má umění terapeutickou funkci, a tak muzea můžou podpořit uzdravení společnosti. Toto tvrzení rovněž platí pro pamětní muzea coby strategii, která nabízí smíření s minulostí.

Paul Williams (2007) se zabývá pamětními muzei celého světa, jako by existoval univerzální a věčný jazyk truchlící nad/a zabývající se minulostí vyjádřený v lidských právech, a jakoby tento jazyk neměl politický význam. Kritizováním takového stanoviska Hein (2000) tvrdí, že v mnoha případech odkazy pamětních muzeí na „pohnuté doby minulosti“ nejsou nic, než tvrzení oprávněnosti. Možná nestačí podívat se na projevy aktérů pamětních muzeí, kteří přirozeně mluví o důležitosti připomínání obětí jakékoli nespravedlnosti v minulosti. Musíme také prozkoumat způsoby, jakými je instituce ukotvena v místním sociálním prostředí. S ohledem na paměťová studia je analýza výstav zcela přetížená sféra,

nikoli nový směr. Nový prostor by snad mohla poskytnout studie ohlasu na výstavu, což by mohlo ukázat, že jsou muzejní výstavy mnohem méně účinné, pokud jde o formování povědomí diváka o dějinách, než bychom mohli čekat. V tomto smyslu lze použít k analýze performance muzea a úrovně ohlasu prezentovaných významů návštěvníky muzea kulturně sociální koncept kulturní pragmatiky.

Mým cílem je dospět k sociologickému pochopení procesů opětovného zkoumání pluralitních interpretací minulosti prostřednictvím empiricky podrobných a teoreticky ukotvených vysvětlení 1) sociálních procesů a kulturních zdrojů užívajících pro performanci pamětních muzeí a pro sdílení hlubokých významů orientovaných na minulost (prostřednictvím výstav a diskriminací); 2) jak se rozvíjí vztah mezi záměrem a tématem, a jak v tomto vztahu funguje paměťová politika (zabývající se předchozími znalostmi návštěvníka, kritickým návštěvníkem a skeptickým návštěvníkem); 3) hojivý terapeutický efekt muzeí, která pojmenovávají pohnuté události a jejich kolektivní interpretaci pohnuté minulosti (strategie komunikace, vzdělání, performance); 4) souvislost pravdy a umění ve vztahu k muzejním výstavním strategiím (multimedia, emocionalita, debaty, konfrontace). V mém příspěvku se soustředím na poslední bod a analyzuji Dům Teroru v Budapešti.

Gábor Oláh: *The relation of truth and art in relation to museum exhibition strategies*

In my research I examine museum representations of troubled pasts, search for the performance of collective memory in public space and ultimately, explore the strategies of representation of troubled pasts in the public sphere. Museums and memorials that deal with troubled pasts and traumatic events can either mediate the process of transition to democratic societies or help to process tragic events such as public crimes. There are memorial museums that use artistic exploration instead of exhibition to invite the visitors to share the interpretive strategy of the past represented by an interpretive community. By doing so the museum uses art, audio and video materials, narrations of tragic individual stories and effects stressing on emotions. One could tell that the museum changes to art gallery. Badiou (2005) claims that art has a therapeutic function and as such, museums can foster the healing of society. This claim is also valid for memorial museums as a strategy for offering reconciliation with the past.

Paul Williams (2007) deals with memorial museums worldwide as if there was a universal and eternal language of mourning and “dealing with the past,” expressed in human rights – as if this language doesn’t have political significance. Critiquing such a view, Hein (2000) claims that in many cases, memo-

rial museums’ references to “troubled pasts” are nothing more than claims of legitimacy. Perhaps it is not enough to look at the discourses of actors around memorial museums who, of course, talk about the importance of commemorating the victims of whatever past injustice. We must also examine the ways the institution is embedded in the local social environment. With respect to the memory studies of museums, the analysis of exhibitions is an overloaded field and not at all a new direction. A new field might be the study of the reception of exhibitions, which could show that museum exhibitions are far less efficient in shaping the historical consciousness of the audience than one would expect. In this sense the cultural sociological concept of cultural pragmatics can be used to analyze the performance of the museum and the level of reception of the presented meanings by the visitors of the museum.

My general aim is to arrive to a sociological understanding of the processes of re-examination of pluralized interpretations of the past through an empirically detailed and theoretically embedded explanation of: 1. the social processes and cultural resources used for the performance of memorial museums and for the sharing of past-oriented deep meanings (through the performance of exhibitions and victimization); 2. the way the relationship between the object and the subject develops in the museum and how memory politics works in the relationship (dealing with pre-understandings of the visitor, the critical visitor, the skeptical visitor); 3. the healing therapeutic effect of museums addressing troubled events and their collective interpretation of troubled pasts (strategies of communication, education, performance); and 4. the relation of truth and art in relation to museum exhibition strategies (multimedia, emotionality, debates, confrontation).

In my presentation I focus to the last point and analyze the House of Terror Museum in Budapest

Gábor Oláh; *Mgr. et Mgr. Ph.D.; výzkumník & odborný asistent; Katedra sociologie, Masarykova univerzita; Katedra sociálních věd, Univerzita Ostrava*

Gábor Oláh soustředí svůj odborný zájem na kulturní sociologii, kulturní paměť, nacionalismus a performativitu. Ve své práci klade důraz na památníky, muzea a další vizuální materiály, které jsou nositeli hlubokých kulturních významů. Ve svém výzkumu se dále soustředí na působení interpretačních komunit a jejich paměťových performancí. V poslední době vyučuje na Ostravské univerzitě, na Masarykově univerzitě pracuje na projektu transformace průmyslového města Zlín. Gábor Oláh získal svůj Ph.D. ze sociologie na Masarykově univerzitě v roce 2016.

Gábor Oláh; *Mgr. et Mgr. Ph.D.; Researcher & assistant professor; Department of Sociology, Masaryk University & Department of Social Studies, University of Ostrava*

Gábor Oláh’s academic interest mostly lies in cultural sociology, cultural memory, nationalism and performativity. He focuses his work on memorials, museums and other visual materials that carry deep cultural meanings. Furthermore, he directs his research at actions of interpretive communities

and their commemorative performances. Recently, he has been teaching at the University of Ostrava; at Masaryk University, he is working on a project aimed at transformation of the industrial city of Zlín. Gábor Oláh earned his Ph.D. from sociology at Masaryk University in 2016.

Alena Petruželková: Stálá expozice Památníku národního písemnictví

„Minulé není a ani nemá být „překonáváno“, ale v proměněné podobě osvojováno.“, Gianni Vattimo

Ačkoliv se v současnosti setkáváme spíše se zdůrazňováním individualismu než s prosazováním hodnot společenství, čím dál častěji zaznívá apel na ožívání vztahu k minulosti nikoliv jako něčeho archaického, ale živého a aktuálního v podobě nových vazeb a spojení ve společnosti.

Stálou expozici chápeme jako příležitost položit si otázky širší než je prezentace písemnictví či muzea zaměřeného na literaturu. Už Barthes napsal: „musíme hledat smíření lidí se skutečností, popisu a vysvětlení, předmětu a vědění...“. Literatura, která dává vhled do perspektivy druhých, představuje schopnost kritické sebereflexe a pochybování, je v tom nejlepším smyslu literaturou angažovanou. Expozice by se měla vyrovnat se současným hlubokým odcizením různých společenských zkušeností a skrz „vyprávění příběhů“ zdůraznit pluralitu, rozmanitost a jedinečnost, kterou literatura představuje.

S odstupem půl století od první stálé expozice Památníku národního písemnictví, zaměřené na historii české literatury, chápeme přípravu a vybudování nové expozice jako příležitost představit literaturu vznikající na našem území jako literaturu situovanou mezi Západem a Východem, a také jako literaturu reflektující a absorbující vlivy multietnického prostoru. Teprve na projekčním plátně vzájemné diskurzivní konfrontace může v plnosti vzniknout obraz literární produkce vznikající na našem území. Hledisko jedinečnosti v pluralitě bylo zvoleno s ohledem na současné poznatky literární vědy, neredukovatelné na „jediný správný vědecky objektivní“ obraz literárních dějin.

Samo označení „stálá expozice“ je kontroverzní, neboť vždy rekonstruuje minulost z hlediska přítomného. Aby literatura představovaná v expozici nebyla pouhou sbírkou muzejních rekvizit, fragmentů, které ztratily svůj původní kontext, je třeba hledat způsob, jak zasadit sbírkový předmět do nového kontextu. Jsme si vědomi, že expozice spojená s prezentací literatury je riskantní a musí se vyrovnat s nepominutelnými překážkami.

The Permanent Exposition in the Museum of Czech Literature

“Erstwhile is neither overcome nor should be, but adopted in a transformed form” Gianni Vattimo

Although we can rather encounter emphasising individualism than promoting values of society today, the thing that is being more and more enhanced is appeal for reviving relations to the past, which, however, should not be viewed as something archaic but live and actual in the form of new ties and links in the society.

We understand permanent exposition as an opportunity to address ourselves questions that are bigger than the presentation of written works of art or a museum devoted to literature. Long ago Barthes wrote: “*We are bound to seek for people’s reconciliation with reality, depiction and explanation, subject and knowledge...*” The literature that produces insight into others’ perspective, and presents ability in critical self-reflection and doubting is the *literature engagée* (engaged literature), indeed. Exposition should handle with today’s increased alienation from various social experiences, and should emphasise plurality, diversity and uniqueness that is presented by literature through “narrating stories”.

Now, when fifty years have passed since the first permanent exhibitions was installed in the Museum of Czech Literature, we understand a new exposition arranging and mounting as an opportunity to present literature originating in our country as the literature situated between the West and the East, as well as the literature reflecting and absorbing influence of multi-ethnic space. It is only on the projection screen of a mutual discursive confrontation when the image of the literature production originating in our country can be fully apparent. The perspective of uniqueness in plurality has been selected with respect to the contemporary knowledge of literature science, irreducible to “the only one correct, scientifically objective” image of the literature history.

The term “permanent exposition” alone seems controversial since the past is always reconstructed from the present viewpoint. It is essential to explore a way how to set a collection item into a new context so that the literature exhibited in the exposition would not be just a collection of museum props, fragments that have lost their original context. We are aware of the fact that any exposition with the literature presentation is risky, and bound to handle with non-negligible obstacles.

Alena Petruželková, Mgr.; kurátorka Památníku národního písemnictví, vedoucí knihovny;

Vyučuje na filozofické fakultě Univerzity Karlovy, autorka několika literárních a dalších výstav, např. Sigmund Freud, Život jako sen, editorka knih Noční hlídka srdce (Vladimír Holan), Praha–Madrid–Řím představují šest básníků, Knihovna Karáskovy galerie a její světy, realizovala několik grantových projektů Ministerstva kultury ČR a Akademie věd České republiky.

Alena Petruželková, Mgr.; curator, Museum of Czech literature, Prague: Head of library and curator of book collection in Museum of Czech Literature

A teacher at Faculty of Arts (Charles University), author of several literary and the other exhibitions e. g. Sigmund Freud, Life is like a Dream, editor of books – Noční hlídka srdce (Vladimír Holan, life and work), Praha–Madrid–Řím představují šest básníků (anthology of Czech, Italian and Spanish poetry), Knihovna Karáskovy galerie a její světy (book on Karasek's collection), participant of some grant projects supported by Czech Ministry of Culture and Academy of Science.

Kamila Poláková: Odkaz obětí II. světové války v expozicích památníku v Hrabyni včera a dnes

Národní památník II. světové války v Hrabyni je jedním ze šesti areálů Slezského zemského muzea v Opavě. Ve své více než třicetileté historii se musel potýkat s mnoha problémy dané doby – od pompézního otevření v dubnu roku 1980, kdy měl být jakýmsi obrazem tehdejší vládnoucí garnitury a tomu také odpovídaly jeho expozice, přes období tzv. sametové revoluce, kdy mu hrozilo zbourání nebo alespoň uzavření, až po současnost, kdy je jediným památníkem II. světové války na našem území a současně místem piety uctívající oběti II. světové války jak civilní, tak také vojenské. Památník byl v jednom období upřednostňován před ostatními muzei a směřovaly zde tzv. povinné návštěvy a v dalším období nenáviděn pro svou finanční nákladnost a připomínku nezměrných obětí sovětských vojáků v rámci ostravské operace. V současné době je návštěvníky i pamětníky považován za jednu z nejlepších expozic u nás, ale přesto je stále málo známý díky své poloze v Moravskoslezském kraji. Cestu do něj si našťastí nachází stále více návštěvníků a také organizací, které uchovávají odkaz obětí II. světové války.

World War II Victim's Legacy in the Memorial in Hrabyně Expositions Yesterday and Today

The World War II National Memorial in Hrabyně is one of the Silesian Museum's six grounds. It has been facing all sorts of the period problems during its over-thirty-year-long history, ranging from its pompous opening in April

1980, when it was supposed to be a sort of image of the governing body of that time with corresponding expositions; through the period of the so-called Velvet Revolution, when it was under threat of demolition or closure; up to the present when it is the only memorial of World War 2 in our country, as well as a site of piety worshipping World War 2 victims, both civil and military. The Memorial was favoured over other museums in one period, and popular with the so-called compulsory visits, next much hated due to its expensiveness and remembrance of immeasurable casualties, Soviet soldiers killed within the Ostrava's Operation. Today, both visitors and those who remember regard the Memorial as one of the best expositions in our country; still it is little known owing to its location in the Moravian-Silesian Region. Luckily, more and more visitors and organizations, which preserve the World War 2 victims' legacy, are discovering the way there.

Kamila Poláková; Mgr.; vedoucí Památníku II. světové války v Hrabyni, Česká republika; Slezské zemské muzeum v Opavě

Náměstkyně pro výzkumnou činnost, zaměření Dějiny Židů a holocaustu, autorka osmi výstav v Památníku II. světové války v Hrabyni a jedné výstavy ve Slezském zemském muzeu v Opavě v hlavní historické budově.

Kamila Poláková; Mgr.; Manager of The World War II National Memorial in Hrabyně, Silesian Museum Opava, Czech Republic

A deputy for research activities, specialisation in History of Jews and Holocaust, she has arranged eight exhibitions in the World War II National Memorial in Hrabyně and one exhibition in the Silesian Museum Opava in the main historical building.

Čeněk Pýcha, ÚSTR ČR: Fotografie ve vystavování traumatických dějin 20. století

Autentické fotografie a jejich reprodukce se staly důležitým svědectvím traumatických epizod dějin 20. století. Zdá se, že vizuální zprostředkování minulosti v posledních letech ještě nabývá na významu (filmy, počítačové hry, sociální sítě). Z tohoto důvodu má smysl studovat fotografické reprezentace minulosti ve výstavách a muzeích a sledovat, jaká svědectví nám přinášejí.

Ve svém příspěvku se zaměřím na roli fotografie v expozicích, které zpřítomňují traumatické dějiny dvacátého století. Základní tázání bude vytyčeno osou, zda je fotografie v expozici použita jako exponát (součást tzv. tangible heritage) nebo zda je fotografická reprezentace součástí architektury výstavy a je přítomna spíše jako médium. Předpokladem je, že pokud je fotografie vystavena jako

předmět, generuje více kritických otázek po svém vzniku, perspektivě fotografa, v jakých kontextech fotografie sloužila apod. Fotografie jako součást architektury je pak ilustrací navazující atmosféru, vtahujícího návštěvníka do dění. Materiál pro můj výzkum představují české výstavy, jež se zabývají 20. stoletím, s přihlédnutím ke středoevropskému kontextu. Výzkum je součástí projektu Ústavu pro studium totalitních režimů Muzeum v diskuzi.

Photograph in Displaying the Traumatic 20th Century History

Period photographs and their reproductions have become material witness to the traumatic episodes of the 20th history. It seems that visual mediation of the past has recently increased in importance (films, computer games, social network). Therefore, photograph representation of the past in exhibitions or museums is worth studying, so is observing what sort of witness they bring.

In my paper, I will concentrate on the role of photograph in expositions that make the traumatic 20th history contemporary. The basic queries will be arranged by axis: photograph in expositions is used as an exhibit (belongs to tangible heritage) or photographic representation is included in the exhibition architecture and serves there as a medium. Provided the photograph is displayed as an object, it generates more critical questions about its origin, photographer's perspective, contexts of its purpose, and the like. Photograph as part of the architecture serves as illustration creating atmosphere that draws a visitor into events. The material for my research is presented on Czech exhibitions dedicated to the 20th century taking into account the central European context. The research is part of the project *Museum in discussion* being carried out in the Institute for the Study of Totalitarian Regimes.

Čeněk Pýcha; *Mgr.; lektor a výzkumník; Institut pro studium totalitních režimů*

Čeněk Pýcha studoval historii a nová média na Karlově univerzitě, kde je nyní kandidátem Ph.D.. Vede výzkum na poli paměťových a mediálních studií a dějiny didaktiky. Přispěl do několika editovaných svazků věnovaných akademické reflexi socialistické minulosti České republiky, je spoluautorem několika vzdělávacích aplikací o historii.

Čeněk Pýcha; *Mgr.; Lecturer and researcher; Institute for the Study of Totalitarian Regimes*

Čeněk Pýcha studied history and new media studies at Charles University, where he is a PhD. candidate now. He conducts a research in the fields of memory and media studies, and history didactics. He has contributed to several edited volumes devoted to academic reflection of the socialist past in the Czech Republic, he is a co-author of several history education applications.

Ljiljana Radonić: *Protichůdné předměty a hierarchie obětí v post komunistických památnících věnovaných druhé světové válce*

Ve výstavách najdeme tři skupiny předmětů: „ontologicky-autentické“ předměty, u kterých se předpokládá, že budou mít samy o sobě výrazové vysvětlující schopnosti, a jako nositelé určitého významu téměř nepotřebují vysvětlující text; „konstruktivně-autentické“ předměty, jak „autentické“ tak „neautentické“, které oslovují naše smysly, a které slouží jako důkaz tvrzení, které nabízíme návštěvníkům; „čisté instalace“, které inscenují minulost jako cosi, čeho se můžeme dotknout, co můžeme cítit, čím lze projít. Pro vyprávění příběhů „našich“ a „jejich“ obětí se občas využívají různé skupiny předmětů. V Muzeu okupace Lotyšska, které se zabývá sovětskou a nacistickou okupací, kde je vystaveno více než 300 „autentických“ předmětů obětí gulagů, mají exponáty svůj individuální charakter a dostává se jim individuálního přístupu, což dává prostor pro vcítění se do pocitů perzekuovaných. Naproti tomu jediný předmět, který představuje židovské oběti, je anonymní Davidova hvězda (a ponižující fotografie, které pořídili pachatelé pokolení).

Jsou tam přirozeně „zahrnutý“ i vzpomínky na SHO A – holocaust, ale tak, aby nekonkurovaly „našemu“ utrpením. Kromě toho se zde uzavřené nákladní vagóny/vagóny pro dobytek staly zevšeobecněnými symboly deportace jak násilných transportů do nacistických a vyhlazovacích táborů, tak nuceného osídlování Sovětského svazu. Poslední dobou jsou dokonce návštěvníci ve výstavách „deportování“, jelikož musí projít po železničních pražcích nebo symbolickými uzavřenými vagony, což je často doprovázeno zvukovými efekty, jako v případě slovenské a maďarské výstavy ve Státním památníku Osvětim–Březinka/Auschwitz–Birkenau. Tento symbol je logicky spojován s oběma (odlišnými) zkušenosti, i tak je sporný, když je použit pro tvrzení, že byl komunismus mnohem horší zlo, jak je tomu v případě Domu Teroru v Budapešti. Jak se ukazuje, je zkoumání předmětů v muzeu pro pochopení hierarchie obětí a obecného poselství, které občas odporuje explicitnímu, oficiálnímu vyprávění trvalé expozice, zcela zásadní.

Competing objects and victims' hierarchies in post-communist World War Two memorial museums

We can distinguish three kinds of objects in exhibitions: “ontological-authentic” objects that are supposed to have self-contained semantic explanato-

ry power and can almost do without explaining text; “constructed-authentic” objects – both “authentic” and “inauthentic” – that appeal to the senses used as evidence for the thesis offered to the visitors; and pure installations staging the past as something one can touch, smell and walk through. Sometimes different kinds of objects are used to tell stories of “our” and “their” victims. The Museum of Occupation of Latvia – dealing with the two Soviet and the Nazi occupation – exhibits more than 300 “authentic” objects from GULag victims in an individualizing way that allows empathy with the persecuted. In contrast to that the only object representing Jewish victims is an anonymous Star of David (and humiliating photographs taken by perpetrators). Here the memory of the Shoa obviously must be “contained” in order not to compete with “our” suffering. Furthermore, boxcars/cattle wagons have become universalized symbols of deportation, both for the forced transports to Nazi concentration and extermination camps as well as to forced settlements in the Soviet Union. In recent exhibitions visitors are even “deported” since they have to walk on railroad ties or through symbolic boxcars often accompanied by the sound effects – as in the case of the Slovak and Hungarian exhibition at the State Memorial Auschwitz–Birkenau. This symbol is logically linked to both (differing) experiences, yet problematic when used in order to argue that Communism has been by far the worse evil – as it is the case at the House of Terror in Budapest. Scrutinizing the use of objects in memorial museums thus proves crucial for decoding victims’ hierarchies and the general message that sometimes opposes the explicit, official narrative of the permanent exhibition.

Ljiljana Radonić; *Dr.; post-doktorská badatelka v Institutu kulturních studií a dějin divadla; Rakouská akademie věd*

Ljiljana Radonić píše svou post-doktorskou práci na téma „Druhá světová válka v postkomunistickém památníku“ v Institutu kulturních studií a dějin divadla Rakouské akademie věd (Rakouský program pro pokročilé výzkumy a technologie). Během letního semestru 2017 navštívila profesora v Centru židovských studií na Univerzitě ve Štýrském Hradci, v roce 2015 navštívila profesora kritické teorie společnosti na německé Univerzitě Gießen. Studovala politologii, filosofii a překladatelství.

Ljiljana Radonić; *Dr.; Postdoc researcher at the Institute of Culture Studies and Theatre History, Austrian Academy of Sciences*

Ljiljana Radonic writes her postdoctoral thesis on the “World War II in Post-Communist Memorial Museums” at the Institute of Culture Studies and Theatre History, Austrian Academy of Sciences (APART fellowship). In the summer semester 2017 she was visiting professor at the Center for Jewish Studies at the University of Graz, in 2015 Visiting Professor for Critical Theory of the Society at Gießen University in Germany. She studied political science, philosophy and translation.

Kenji Shiga: *Sdělování vzpomínek o prožitcích z atomové bomby: Budování muzea dědictví pro budoucí generace*

Od svého otevření v roce 1955 sděluje muzeum Památník míru v Hirošimě světu, co se vlastně odehrálo v Hirošimě 6. srpna 1945. Cesta posledních šedesáti let nebyla snadná a bezproblémová; do popředí se dostaly různé druhy problémů. Ve svém příspěvku bych rád uvedl proces radikální proměny výstavy s cílem vyřešit související problematiku, a jak by naše muzeum mělo vypadat v budoucnu, ohlédnou se i za úspěchy loňského roku.

Kenji Shiga: *Conveying the Memories of the A-bomb Experience: Building a Museum of Heritage for Future Generations (tentative)*

Since its opening in 1955, the Hiroshima Peace Memorial Museum has conveyed to the world what actually happened in Hiroshima on August 6, 1945. The path of the last sixty years was not easy and smooth and various kinds of problems have been brought to the fore now. In this talk, I would like to state the process of changing the exhibition radically, aiming to solve the related issues, and how our museum should be in the future, looking back the last year’s achievement.

Kenji Shiga; *Bc.A.; ředitel; Památník míru v Hirošimě; dříve ředitel administrativy Hiroshima City University.*

Kenji Shiga; *Bc.A.; Director of Hiroshima Peace Memorial Museum; before Director of Administration Department, Hiroshima City University*

Kahori Wada, *Bc.A.; zaměstnankyně přesahového oddělení; Památník míru v Hirošimě*

V roce 2002 jsem začala pracovat v kurátorském oddělení Památníku míru v Hirošimě. Od roku 2016, kdy jsem přešla do Přesahového oddělení, se účastním různých mezinárodních projektů, včetně plánování zahraničních výstav o atomové bombě, a posilování sítě muzeí po celém světě.

Václav Sixta: *Reflexe role Národního muzea*

Národní muzeum otevřelo v červnu 2017 mystifikační zprávou o odstranění Julia Fučíka ze svého Pantheonu diskusi o smyslu a budoucnosti tohoto spe-

cifického místa paměti. Tato zpráva vzbudila rozmanité reakce z řad odborné i široké veřejnosti. V příspěvku chceme sledovat dřívější i současné diskuse o Pantheonu a zasadit je do kontextu probíhající rekonstrukce Národního muzea a přípravy jeho nových expozic. Diskusi o možných podobách Pantheonu jakožto specifického „exponátu“, nechápeme jen jako dílčí problém přípravy expozic, ale především jako moment vhodný pro reflexi role Národního muzea jako paměťové instituce, která má významný podíl na tom, jak je v České republice nakládáno s minulostí.

Reflection of the role of National museum

In June 2017, mystifying news delivered by the National Museum about removing Julius Fučík from the Museum's Pantheon sparked a discussion on the purpose and the future of this specific site of memory. That news has produced mixed reactions from the professionals as well as the broad public. We want to observe both previous and ongoing debates about the Pantheon in this paper, and place them into the context of the National Museum reconstruction in progress, and its new expositions installing. We do not understand talks about possible forms of the Pantheon as a specific "exhibit" to be a minor issue of expositions mounting, but primarily as an opportune moment for a reflection on the role of the National Museum as a memory institution that has a significant share of how the past is treated in the Czech Republic.

Václav Sixta; *Mgr.; lektor Oddělení vzdělávání; Ústav pro studium totalitních režimů*

Václav Sixta absolvoval obor historie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, kde stále působí jako doktorand. V současné době pracuje v Oddělení vzdělávání Ústavu pro studium totalitních režimů. Jeho odbornými zájmy jsou didaktika dějepisu a občanského vzdělávání, teorie a metodologie historické vědy a role minulosti ve veřejném prostoru se zaměřením na muzea. Na ÚSTR je také členem výzkumného projektu *Dějiny v diskusi: Muzeum, který se zaměřuje na reprezentace soudobých dějin v současných muzeích*.

Václav Sixta; *Mgr.; lecturer at Education Department; Institute for the Study of Totalitarian Regimes*

Václav Sixta graduated from the Faculty of Arts, Charles University in Prague, Department of General History. He is still working as a doctoral candidate there. At the moment, he is working in the Department of Education in the Institute for the Study of Totalitarian Regimes. His professional interests are didactics of history and civic education, theory and methodology of historical science, and a role of the past in the public space focused on museums. Additionally, he is in the team for a research project *History in Discussion: The Museum that Concentrates on Presenting Contemporary History in the Present-Day Museums* that is being carried out in the Institute.

Michal B. Soukup & Jiří Šlajsna: *Provincie Deutschböhmen; Mezi mlýnskými kameny nacionalismu?*

První světová válka doslova "překreslila" evropské hranice. Jedním z nově vzniklých států bylo i Československo (vyhlášené 28.10.1918). Některá území, která tento nový stát považoval za svá, se však odmítla do Československa integrovat. Konkrétně Německé Čechy (Deutschböhmen), zahrnující oblast tzv. Sudet (Sudetenland) osídlených převážně německy mluvícím obyvatelstvem. Provincie Německé Čechy byla jako součást republiky Německého Rakouska vyhlášena v listopadu 1918, ale už o měsíc později byla celá oblast postupně dobyta Československým vojskem. Představitelé vlády Deutschböhmen uprchli do zahraničí. Tato krátká dějinná epizoda bohužel nenávratně narušila vztahy mezi Čechy a Němci v rámci československých hranic a svým způsobem byla prvním krokem na cestě k "odsunu" všech českých Němců po druhé světové válce. V rámci připravované muzejní expozice v Mostě se potýkáme především s problémy výkladu událostí roku 1918, protože i přes snahu o objektivní podání faktů vyvolává téma Deutschböhmen prudké (ovšem často navzájem silně protichůdné) emoce nejen u pamětníků, ale i u jejich přímých potomků.

Province of Deutschböhmen; Between a rock and a hard place of nationalism

World War 1 literally "redrew" European borders. Also Czechoslovakia was among newly established states (declared on 28th October 1918). Some territories, which had been believed to belong to the new state, refused to integrate into Czechoslovakia. Specifically, it was German Bohemia (Deutschböhmen) including a region of the so-called Sudetenland, mostly populated by a German-speaking population. The province German Bohemia was declared as part of the Republic of German-Austria in November 1918, however, one month later the whole area would be gradually conquered by Czechoslovak troops. The Deutschböhment government representatives escaped abroad. Unfortunately, this short episode would irreversibly ruin relationships between Czechs and Germans within Czechoslovak borders, and in a way, it would mark the first step towards the "displacement" of all Bohemian Germans after World War 2. Within installing the museum exposition in Most, we mostly deal with issues of the 1918 events interpretation, since despite the effort to objectively present facts, the

subject Deutschböhmen triggers violent emotions (admittedly often apparently contradictory) of those who remember but also their direct ancestors.

Michal B. Soukup; *Mgr.*; ředitel Oblastního muzea v Mostě; director of The Regional Museum in Most, Czech Republic

Jiří Šlajsna, *Mgr.*; zástupce ředitele Oblastního muzea v Mostě; deputy director of The Regional Museum in Most, Czech Republic

Michal Stehlík: Muzea jako zrcadla (ne)schopnosti reflexe dějin 20. století v české společnosti?

Přednáška se zaměří na pohled na dosavadní schopnost českých muzeí reflektovat dějiny 20. století, a to zejména po roce 1989. Tématem bude role institucí a neziskového sektoru, jenž byl v této oblasti za posledních 27 let velice aktivní. Bude se týkat reflexe soudobých dějin a zejména fenoménu diktatur a jejich důsledků. To vše přinášelo různorodost přístupů k dějinám nacismu a komunismu, včetně aspektu mezinárodní spolupráce, zejména se sousedními státy. Muzea jsou zároveň nikoliv pouze světem pro sebe, ale jistým přirozeným zrcadlem ve věci otevírání či naopak zamlčování témat. Jejich role musí být proto nutně zasažena do společenské reality – je zde např. velká rozdílnost mezi 90. a “nultými” let. Přednáška tak bude jistým ohlédnutím za 27 lety, v závěru včetně pohledu do budoucna.

Museums as Mirrors of (Dis)Ability to Reflex the 20th Century History in the Czech Society?

The conference presentation will concentrate on the existing ability of Czech museums to reflect the history of the 20th century, particularly following the year 1989. Its subject will have a look at the role of institutions and the non-profit sector, which has been taking very active part for the recent 27 years. It will deal with the reflection on the contemporary history, especially the phenomenon of dictatorships and consequences. These all have brought about diverse attitudes towards the history of Nazism and communism, including the aspect of international co-operation, especially with neighbouring countries. Museums are not just the universe for themselves, but a certain natural mirror in the matter of opening or concealing subjects. Their role is bound to be placed in social reality, as there is, e.g., considerable dissimilarity between the 1990s

and the 2000s. The presentation will be a sort of a 27-year flashback, with a look to the future at the end.

Michal Stehlík; *doc. PhDr., Ph.D.*; náměstek generálního ředitele pro výstavní a sbírkotvornou činnost; Národní muzeum v Praze

Historik se specializací na dějiny střední Evropy 19. a 20. století. Děkan filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze v letech 2006–2014. Od roku 2014 zástupce generálního ředitele Národního muzea v Praze. V letech 2014–2015 předsedal Radě Českého rozhlasu. Je autorem mnoha publikací a výstavních projektů.

Michal Stehlík; *doc. PhDr., Ph.D.*; Deputy Director General for Central Collection and Exhibitions Management; National museum Prague, Czech Republic

A historian, he is specialised in the 19th century and the 20th century in Central Europe. He was the Dean of the Faculty of Arts, Charles University in Prague in 2006–2014; since 2014 he has been a Deputy to the Director General of the National Museum. He chaired the Czech Radio Council in 2014–2015. He has written many publications and designed exhibition projects.

Zuzana Šidlíková: Stratená móda: výskum odievania v ére socialistického Československa

Slovenské múzeum dizajnu v Bratislave bolo oficiálne založené v roku 2014. Je zbierka módy a textilu z obdobia socialistického Československa, ktorá tu pre múzeum vznikala v posledných rokoch, objektívnym odrazom lokálneho odevného priemyslu, alebo jej vznik determinujú aj isté sociálne stereotypy a problémy selekcie? Prednáška prezentuje kľúčové podniky slovenského odevného priemyslu a napriek tomu, že od ich zániku nás delí len pár rokov, o ich produkcii je dnes už málo známe. Teória a prax v prepojení na prípravu výstavy Nech šije! (Móda na Slovensku 1945–1989), ktorá sa koná od apríla do augusta v SNG v Bratislave.

Lost mODE: the Research into Clothing in the Era of Socialistic Czechoslovakia

The Slovak Design Museum in Bratislava was formally established in 2014. Does the collection of fashion and textile from the period of socialistic Czechoslovakia recently assembled here for the Museum objectively reflect the local textile industry, or is its establishment also determined by certain stereotypes and issues of the selection? The speech presents the key enterprises of Slovak textile industry; despite the fact that just a few years have elapsed since its ter-

mination, just a bit is known about its production. Theory and practice converted into arrangements of the exhibition *Sew Long! (Fashion in Slovakia 1945–1989)* held in the Slovak National Gallery in Bratislava from April to August.

Zuzana Šidlíková; *Mgr. Ph.D.; kurátorka; Slovenské muzeum designu;*

Zuzana Šidlíková studovala dějiny výtvarného umění na Filozofické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě a oděvní návrhářství na Vysoké škole výtvarných umění a designu v Bratislavě. Prošla praxí na uměleckoprůmyslových školách v Praze, Kielu a Hamburku. Později pracovala jako editorka časopisu *Designum* vydávaný Slovenským centrem designu. V roce 2010 ukončila doktorské studium na Vysoké škole výtvarných umění a designu a dále se věnovala výzkumným a pedagogickým činnostem ve Výzkumném centru. V současné době je kurátorkou sbírky módy a textilu ve Slovenském muzeu designu. Je autorkou publikací *Móda na Slovensku v mezivojnovom období*, *Textilná tvorba a dizajn v 20. a 21. storočí*, *Stratená móda – Odevná kultúra na Slovensku v rokoch 1945–1989*, a spolu-autorkou knihy *Móda na Slovensku, stručné dejiny odievania*.

Zuzana Šidlíková; *Mgr. Ph.D.; curator; Slovak Design Museum*

Zuzana Šidlíková studied the Science of Fine Art at the Faculty of Arts of Comenius University and Clothing Design at the Academy of Fine Arts and Design in Bratislava. She also participated in internships at schools of arts, architecture and design in Prague, Kiel and Hamburg. Later, she worked as editor of the magazine *Designum* at the Slovak Design Center. In 2010, she completed her doctoral studies at the AFAD in Bratislava and continued her research and pedagogical activities at the Research Center. Currently she is the curator of the fashion and textile collection at the Slovak Design Museum. She is the author of *Móda na Slovensku v mezivojnovom období (Fashion in Slovakia in the Interwar Period)*, *Textilná tvorba a dizajn v 20. a 21. storočí (Textile and Design in the 20th and 21st Centuries)*, *Stratená móda – Odevná kultúra na Slovensku v rokoch 1945–1989 (Lost mode – Clothing Culture in Slovakia from 1945–1989)*, and co-author of *Móda na Slovensku, stručné dejiny odievania (Fashion in Slovakia, a Brief History of Clothing)*.

Jan Švimberský & Jörg Skriebeleit: Projekt “Trocha dějepisu: Plzeň – Terezín – Flossenbürg”

V červenci roku 2007, více než 60 let po osvobození, byla v Památníku koncentrační tábor Flossenbürg v Horním Falci otevřena stálá expozice, která poprvé naprosto komplexně dokumentuje historii celého koncentračního tábora a jeho vězňů na historickém místě. Mezinárodní tisk vyjádřil uznání a označil ji jako „znovu objevení evropského památného místa“. V říjnu roku 2010 následovala další stálá expozice nazvaná „Co zůstává – důsledky koncentračního tábora Flossenbürg“, která v roce 2011 získala ocenění Cena bavorského muzea, a v roce 2014 „Zvláštní uznání“ u příležitosti předávání ceny Evropské muzeum roku. Přebudování základů památníku, které probíhalo v letech 2013 až 2015 tak vystavilo předchozí formulaci přísnému testu hned v několika ohledech. Svéráznost Flo-

ssenbürgu jako památného místa je představena zejména koexistencí odlišných vrstev času a užití, paralelními dojemnými interpretacemi a intervencemi, a rovněž současným muzeologicky-vzdělávacím pojátkem.

V současné době pracuje Památník koncentrační tábor Flossenbürg spolu se Západočeským muzeem v Plzni a Městským archivem v Plzni na dvoujazyčné výstavě s pracovním názvem *Trocha dějepisu: Plzeň – Terezín – Flossenbürg*, jehož východisko jsou z hlediska obsahu vzpomínky bývalého vězně, významného archiváře a muzeologa Fridolína Macháčka (1884–1954), které byly v češtině publikovány v roce 1946 a do němčiny přeloženy v roce 2017. Přesto projekt není v žádném případě zaměřen pouze na záměrnou prezentaci subjektivních vzpomínek, ale ve skutečnosti zachycuje abstraktnější aspekty textu: exkurze od historických vzájemných souvislostí mezi Čechy a Bavorskem v souladu s Macháčkovou profesí, klíše použité autorem ve spojení, jež se zabývá „německou“ kolektivní destrukcí kulturního a přírodního dědictví, a rovněž implicitní koncept domova v kontextu procesů budování národní identity.

Project „A little bit of Local History and Geography [vlastivěda/Heimatkunde]: Pilsen – Theresienstadt – Flossenbürg“

In July 2007, more than 60 years after liberation the Flossenbürg Concentration Camp Memorial situated in the Upper Palatinate opened a permanent exhibition that has been documenting the history of the concentration camp complex and its inmates on the historic site for the first time ever in a comprehensive manner. The international press recognized this as a “Rediscovery of a European Place of Remembrance”. In October 2010, the permanent exhibition was followed by a second one entitled “what Remains – The Aftermath of the Flossenbürg Concentration Camp”, which was later on in 2011 granted the Bavarian Museum’s Award, and in 2014 received a “Special Commendation” in the course of the European Museum of the Year Award ceremony. The reshaping of the memorial grounds from 2013 to 2015 put the previously formulated guidelines in several respects to a severe test. Flossenbürg’s peculiarity as a place of remembrance is featured in particular by the coexistence of different layers of time and use, parallel affecting aesthetic interpretations and interventions, as well as their contemporary museological-educational connection.

Currently the Flossenbürg Concentration Camp Memorial together with the West Bohemian Museum in Pilsen and the City Archives of Pilsen is developing a bilingual traveling exhibition with the working title “A little bit of Local

History and Geography: Pilsen – Theresienstadt – Flossenbürg”, whose starting point in terms of content are the memories of a former concentration camp inmate, the important archivist and museologist Fridolín Macháček (1884–1954), which were published in 1946 in Czech and translated into German in 2017. And yet, the project is by no means geared only to the deliberated presentation of subjective memories, in fact it also picks up on more abstract aspects of the text: excursions on historical interrelations between Bohemia and Bavaria that are made in accordance with Macháček’s profession, the topos employed by the author in this conjunction dealing with the destruction of cultural and natural heritage by “the Germans” as a collective, as well as the implicit concept of home in context of national identity building processes.

Jan Švimberský; Mgr.; *historik na volné noze; Památník koncentračního tábora Flossenbürg*
Studoval moderní a současné dějiny a středoevropské dějiny v Berlíně a Praze. Praktikant v Památníku koncentračního tábora Flossenbürg v letech 2014–2015, nezávislý pracovník pro Památník koncentračního tábora Flossenbürg v letech 2016–2017, příspěvky do několika výstav, překlady, spolu-editor publikace „Fridolín Macháček: Plzeň – Terezín – Flossenbürg: „Příběh českého intelektuála, který přežil“, vydané v roce 2017.

Jan Švimberský; Mgr.; *freelance historian; Flossenbürg Concentration Camp Memorial*
Study of Modern and Contemporary History as well as East European Studies in Berlin and Prague, a trainee at the Flossenbürg Concentration Camp Memorial 2014–2016, freelancing for the Flossenbürg Concentration Camp Memorial 2016–2017, contributions to several exhibitions, translations, co-editor of “Fridolín Macháček: Pilsen – Theresienstadt – Flossenbürg: Die Überlebensgeschichte eines tschechischen Intellektuellen”, published in 2017.

Jörg Skriebeleit; Dr.; *ředitel; Památník koncentračního tábora Flossenbürg*
Studoval kulturní vědu/evropskou etnologii na Univerzitě Tübingen a Humboldtově univerzitě v Berlíně. Ph.D. v Centru pro výzkum antisemitismu Technické univerzity v Berlíně. Od roku 1999 ředitel Památníku koncentračního tábora Flossenbürg. Odborná muzejní práce: má na starosti novou konceptualizaci a úpravu Památníku koncentračního tábora Flossenbürg (od roku 1996), nové stálé výstavy v Památníku koncentračního tábora Mauthausen (společně s Prof. Bertrendem Perzem) a v Památníku Mnichovského masakru na Olympijských hrách v roce 1972.

Jörg Skriebeleit; Dr.; *director; KZ-Gedenkstätte Flossenbürg/Flossenbürg Concentration Camp Memorial;*
Studies of Cultural Science/European Ethnologie at Tübingen University and Humboldt University Berlin. PhD at Center for Studies on Antisemitism at the Technical University Berlin. Director of the Flossenbürg Concentration Camp memorial since 1999. Professional museum work: responsible for the reconceptualization and redesign of the Flossenbürg Concentration Camp Memorial (since 1996), the new permanent exhibitions at the Mauthausen Concentration Camp Memorial (together with Prof. Bertrand Perz), and the memorial to the Munich Olympics Massacre of 1972.

Jolana Tothová: *Sbírka Muzea dělnického hnutí – zpracování a prezentace*

Sbírka Muzea dělnického hnutí (dále jen Sbírka) je tvořena zachovanými částmi fondů Muzea Klementa Gottwalda, Muzea V. I. Lenina a Muzea Julia Fučíka. Nejrozsáhlejší část pochází z bývalého Muzea K. Gottwalda, které plnilo úkol „seznamovat prostřednictvím historických památek širokou veřejnost s bohatou a slavnou revoluční minulostí a přítomností našich národů, revolučního dělnického hnutí a komunistické strany Československa.“ (citace z publikace: 25 let Muzea Klementa Gottwalda, Praha 1979, s. 3). Časově lze Sbírku zasadit do období od roku 1848 do 80. let 20. století s tím, že hlavní těžiště sbírky je 20. století. Jedná se o soubor sbírkových předmětů, archiválií a knihovny, čítající dle odhadů na 750 tisíc položek. Národnímu muzeu Sbírku darovalo v letech 2014–2017 Muzeum dělnického hnutí, o. p. s., které ji spravovalo od roku 1990. Základem počátečního odborného zpracování sbírky je její zachování jako celku se vzájemným provázáním a maximálně možným udržením souvislosti z předchozích evidencí zaniklých muzeí.

Zpracování a prezentace Sbírky vzniklé činností prominentních muzeí období komunistického režimu vyžaduje specifický přístup. Citlivost veřejnosti na muzejní prezentaci k období nedávné minulosti je zřejmá. Bohužel i v odborných kruzích se objevuje nezáměr až pohrdavý pohled na práci s touto tematickou Sbírkou.

Základem není prvoplánově zdůrazňovat – hodnotit ideologie a způsoby propagace režimu, ale pečlivým zpracováním Sbírky zpřístupnit koncepci muzeí a jejich sbírek v kontextu doby a kulturně historických témat. Poskytnout veřejnosti a badatelům originální pramen k československým dějinám, k nimž jsou ve Sbírce zachovány celé soubory i unikátní jednotlivosti.

The Collection of the Museum of Labour Movement – Processing and Presentation

The Collection of the Museum of Labour Movement (hereafter Collection) consists of preserved portions of collections from the Klement Gottwald Museum, the V. I. Lenin Museum and the Julius Fučík Museum. The most extensive part comes from the previous Klement Gottwald Museum, whose role was “to acquaint the broad public with the rich and famous revolutionary past and the present times of our nations, the revolutionary labour movement and

the Communist Party of Czechoslovakia” (the quote from publication: *Twenty-Five Years of the Museum of Klement Gottwald, Prague 1979, p.3*). As to the time, the Collection might be placed in the period from 1848 to the 1980s, but the central core covers the 20th century. It is a collection of collection objects, archival materials and the library items, all of them amounting to 750,000 articles at a guess. Between 2014 and 2017, the Collection was donated to the National Museum by the Museum of Labour Movement, which had started to operate it in 1990. The basis of the Collection expert processing in progress is its preservation as the whole, with the mutual interconnection and the maximum possible maintenance of coherences coming from the previous evidence from the ceased museums.

The Collection processing and presentation originated from the prominent museums’ activities of the communist regime era requires a specific approach. The public’s sensitivity towards the museum presentation as to the recent past is apparent. Unfortunately, also circles of experts lack interest, worse, they keep the work on this thematic Collection in contemptuous perspective.

The basis is not to superficially emphasise – assess the ideology and manners of the regime propagation, but to make the concept of museums and their collections in the context of the period and cultural/historical subjects available by the Collection careful processing. To provide the public and researchers with original source to the Czechoslovak history to which there are complete collections or unique particulars in the Collection.

Jolana Tóthová; *Mgr.; kurátorka; Národní muzeum v Praze*

Studium historických věd se specializací stavební historie na Filozofické fakultě Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Od roku 2004 odborný garant v Národním památkovém ústavu v Ústí nad Labem a od roku 2017 kurátorka Sbírký Muzea dělnického hnutí na Oddělení novodobých českých dějin Národního muzea. Zaměření na dějiny 19. a 20. století s důrazem na vývoj životního stylu a architektury.

Jolana Tóthová; *Mgr.; curator; National museum Prague, Czech Republic*

Specialized in history of building, she studied historical sciences at Jan Evangelista Purkyně University in Ústí nad Labem. Since 2004 she has been an expert guarantor in the National Heritage Institute in Ústí nad Labem, since 2017 a curator of the Museum of Labour Movement’s Collection in the National Museum, the Department of the Czech Modern History. She specializes in the history of the 19th and 20th centuries laying emphasis on the life style and architecture evolution.

Sally Yerkovich: *Věc důvěry*

Nedávno se v článku o kontroverzních dějinách objevila citace z výzkumné studie, která „ukazuje, že muzea požívají podstatně mnohem více důvěry, co se týká informací, které nabízejí, než vlády, parlamenty nebo media“. A co tedy znamená, když veřejnost muzeu věří? Pokud to naznačuje, že veřejnost nám/a věří, že předkládáme celistvý obraz prostřednictvím výstav a programů aniž bychom jejich prezentováním obětovali fakta nebo objektivitu, kdy začneme tuto důvěru ohrožovat?

Mnoho národních muzeí bylo založeno na konci 19. století, aby vyprávěla příběhy národa. Po druhé světové válce se nabídka zpestřila o nová témata, a začala se budovat nová muzea, aby připomínala problematiska témata z minulosti spolu se závažnou současnou problematikou. Nyní se zdá, že vše probíhá opačným směrem, neboť se vlády, soukromé osoby a podnikatelé snaží ovlivňovat co má muzeum návštěvníkovi nabízet.

Měla by muzea dovolit vnějším zdrojům, aby zasahovaly do způsobu prezentace výstav a programů? Pokud ano, ovlivní to důvěru veřejnosti v muzea?

Tento příspěvek se zabývá touto problematikou a pokládá si otázku, nad kterou bychom se měli během konference zamyslet, neboť nám připomíná etická pravidla, kterými se muzeum řídí, to je prezentovat informace čestně, objektivně a nezávisle.

It’s a Matter of Trust

A recent article on controversial histories cited research studies that “show that museums enjoy a unique position of trust regarding the information they offer, considerably more [than]... governments, parliaments or media.” What does it mean that the public trusts museums? If it implies that the public trusts us to present the whole picture in our exhibitions and programs without sacrificing either the facts or our objectivity in presenting them, when do we begin to jeopardize that trust?

Many national museums were created in the late 19th century to tell the story of the nation. After World War II, museums began to diversify the subjects they tackled and new museums were created to memorialize more troublesome topics from the past and tackle sometimes divisive contemporary issues. Now it appears that a reverse shift seems to be in progress where governments, private individuals, and businesses are making attempts to influence what a museum

offers to the public. Should a museum allow outside sources to influence how it presents its exhibitions and programs? If it does, will this affect the public's trust of our museums?

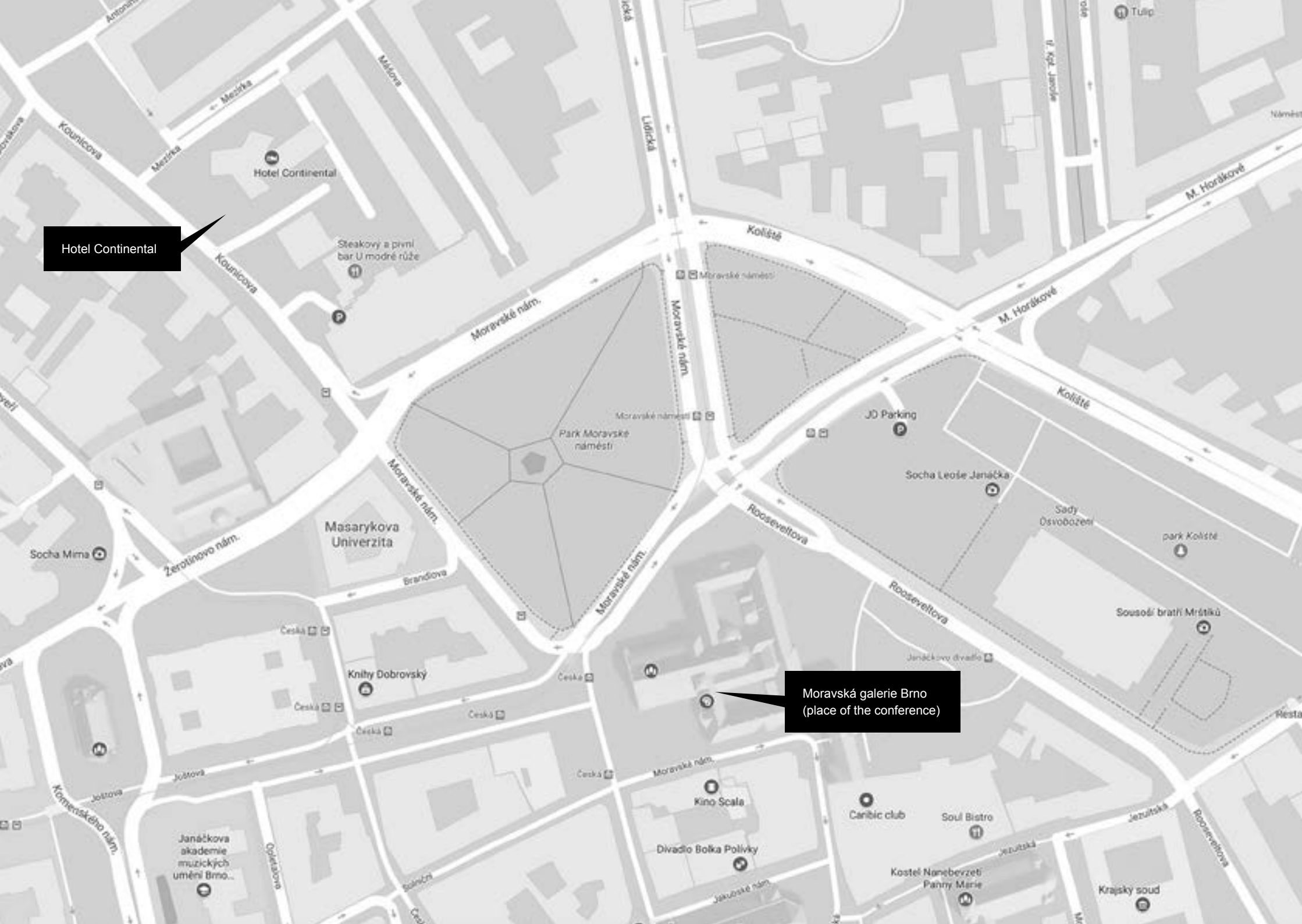
This talk will explore these issues and raise questions to reflect upon throughout the conference as it reminds us of the ethical imperatives for museum to present information with integrity, objectivity, and independence.

Sally Yerkovich; Dr.; ředitelka specializovaných projektů; Americko-skandinávská nadace

Sally Yerkovich je předsedkyní Etické komise ICOMu a autorkou příručky Praktický průvodce muzejní etikou. Více než 20 let zastávala vedoucí pozice v muzeích, dnes je ředitelkou specializovaných projektů v Americko-skandinávské nadaci v New York City a profesorkou v Muzeu Antropologie na Kolumbijské univerzitě, kde vede přednášky na téma otázky etiky v muzeích.

Sally Yerkovich; Dr.; Director of Special Projects, The American-Scandinavian Foundation;

Sally Yerkovich is Chair of the ICOM Ethics Committee and author of A Practical Guide to Museum Ethics. After holding leadership positions in museums for over 20 years, she is now Director of Special Projects at the American-Scandinavian Foundation in New York City and Professor of Museum Anthropology at Columbia University where she teaches a course on ethical issues in museums.

Hotel Continental

Moravská galerie Brno
(place of the conference)

